

Uredništvo i
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Iza kongresa započinjemo opet
borbu za šest stranica. Svaki or-
nizirani emigrant mora da bude
pretplatnik lista! Svaki pretplat-
nik neka nadje još jednog pret-
platnika! Svi u borbu za šest
stranica!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

IZ IZVJEŠTAJA O LISTU

Na kongresu u Sl. Brodu podnio je naš urednik izvještaj o listu. Iz tog izvještaja donosimo neke važnije pasuse.

Ovo je prvi put da se na kongresu podaje izvještaj o stanju našega glasila. Mi slimo da je to preko potrebno, jer smo svi s time na čistu da je naš list, pa kako malen bio, ona veza koja drži emigraciju povezanu u jednu cjelinu. Jer da nema te veze, svako društvo bi djelovalo u svome djelokrugu otkječeno od ostalih društava. A ovako smo povezani — znamo jedni za druge i pratimo rad jedni drugih.

Da nema našeg glasila, za stanje našeg naroda pod Italijom bi se rijetko čulo. Ni domaća štampa ne bi donosila niti ono malo vijesti — jer ne bi imala odakle da ih crpi. A ovako: informirani smo mi o događajima u Julijskoj Krajini, a preko našeg glasila doznaje o tome i ostala javnost u zemlji i u inostranstvu, jer i domaća i strana štampa prenose vijesti iz našeg lista.

Kada naš list ne bi bio ništa drugo nego organ organizacija za objavljivanje društvenih vijesti i bilten za informacije ostaloj štampi, postojao bi jak razlog da taj list održimo.

List je pao. Pao je broj pretplatnika, pa prema tome i opseg lista.

Usprkos svega toga, poveli smo borbu za povećanje lista. I ta akcija je donekle uspjela. Cijela akcija je položena na organizovanu emigraciju — jer treba polaziti sa stanovišta da je list emigrantski i da su mu osnove u emigrantskim redovima.

Ta akcija se kretala u četiri smjera: zaustaviti stalno opadanje pretplatnika, naći nove pretplatnike, utjerati stari dug i reorganizirati izvještajnu službu.

U tome se donekle uspjelo. Padanje pretplatnika je zaustavljeno, izgubili smo, istina, neke neuredne pretplatnike, ali smo dobili nove. Ali i pretplata je, i ako malo, bolje ušla nego lanijske godine do konca ovog mjeseca. Ove godine je do sada plus prema lanijskome u toku posljednja četiri mjeseca za cirka 3 hiljade dinara. To nije mnogo, ali to znači ipak da se ide na bolje.

Neke organizacije su se odlično ponijele. Da se vidi što organizirana emigracija može, spominjemo primjer Sušaka. Tamošnje društvo je zateklo najgore stanje, kada je preuzelo povjereništvo za list, — 72 pretplatnika sa 5.600.— duga, ali u sama dva mjeseca utjeralo je to društvo već polovicu staroga duga i našlo 22 nova, sigurna pretplatnika. Da je svako društvo tako ozbiljno prionulo uz rad, list bi danas izlazio najmanje na šest stranica. — Ima još nekih društava koja su ozbiljno shvatila tu dužnost, na pr. Zagreb, Kakani, Celje, Maribor, Kamnik itd., na čemu ih treba i ovdje pohvaliti.

Na koncu bi trebalo napomenuti i ovo: Kada bi samo svaki drugi punopravni organizirani član emigracije bio, pretplatnik lista, list bi redovno mogao da izlazi na osam stranica. Trebalo bi prihvatiti pravilo da svaki takov član bude pretplatnik lista, izuzevši nezaposlene, pa bi tada i list mogao da vrši sve svoje obaveze, kao prema članstvu i čitateljima, tako i sve druge obaveze koje proizlaze iz njegovog značaja kao glasila emigracije i kao jedinog glasila našeg naroda dolje.

To su neki odlomci iz izvještaja. Treba, na koncu, konstatirati da postoji za list interes među emigracijom. To se vidi i iz debate na kongresu. Volja je tu, samo treba sada sistematski i s planom da se prione uz posao. Organizacije su voljne da preuzmu povjereništvo i da rade na širenju lista, a pojedinci su voljni da

SAOPĆENJE SAVEZNOG VODSTVA

Savezno emigrantsko vodstvo javlja da je na V. redovnom emigrantskom kongresu »Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja u Jugoslaviji«, koji je održan 31 oktobra o. god. u Sl. Brodu i na kojem su tretirana sva organizacijska pitanja i socijalni problemi emigracije, bila izabrana slijedeca nova uprava:

Pretsjednik: dr. Ivan M. Čok (Beograd),
I potpredsjednik: Juraj Mirković (Beograd),
II potpredsjednik: Ante Iveša, (Zagreb),
III potpredsjednik: dr. Josip Dekleva (Ljubljana).
Blagajnik: Zvonko Blažić (Beograd),
Tajnik: dr. Mihovil Bradamante (Beograd).

ODBORNICI:

Fran Gorkić (Ljubljana),
prof. Bizjak Lojze (Maribor),
Dušan Tumpić (Zagreb),
Miho Kirac (Sarajevo),
Mijo Kos (Brod),
dr. Srećko Mikuletić (Celje),
Tone Peruško po čl. XI Saveznog pravilnika.

OTSJECI:

Publicistički: dr. Lavo Čermelj (Ljubljana)
Pravni: Albin Radikon (Beograd)
Organizac. prop. dr. Branko Vrčon (Ljubljana)
Organizac. prop. Josip Brečević (Zagreb)
Statistički: dr. Ante Frić (Zagreb)
Ekonomski: Rudolf Golouh (Maribor)
Socijalni: inž. Ante Ružić (Beograd)

NADZORNI ODBOR:

Josip Mavrić, predsjednik (Beograd)
Ivan Debeljuh (Zagreb)
Marino Kralj (Maribor)

ČASNI SUD:

dr. Martin Klunić (Osijek)
Fran Baf (Zagreb)
dr. Ivo Mogorović (Beograd)

Za Savezno vodstvo:

Pretsjednik:
Dr. Ivan Marija Čok

Tajnik:
Dr. Mihovil Bradamante

POMANJKANJE ŠEĆERA I KAVE U KLANI

Klana, nov. 1937. — Ovih dana počeli su naši trgovci dobivati određenu količinu šećera i kave za prodaju i to po 15 kg šećera i 20 kg kave. Već se osjeća pomanjkanje tih artikala, uz mast, maslo i ulje, jer određene količine nisu dovoljne.

Kradje u Klani

Klana nov. 1937. — U posljednje vrijeme su se češće počele dešavati kradje volova kod nas. Tako je Josipu Medvediću i Frani Rasporu iz Klane ukraden po jedan vol. Kradje su prijavljene vlastima ali ni o kradljivcima ni o volovima ni traga ni glasa.

U selu se sumnja da je kradje vrše doseljeni radnici zaposleni na pograničnim utvrdama.

Novo talijansko naselje u Istri

Trst, nov. 1937. Danas je prisutnost vojvode od Spoleta i državnog podtajnika u ministarstvu trgovačke mornarice Host-Venturia otvorena nova općina Arslia u Istri u rudarskom području pri ušću rijeke Raše. Ova općina obuhvata 8.000 hektara i u njoj su naseljeni pretežno rudari, koji su zaposleni u ugljenokopima u dolini Raše.

Jadranski dan

U cijeloj državi je na svečan način proslavljen Jadranski dan, kao uspomena na onaj historijski događaj kada su se u Pulj spustile s ratnih brodova austrougarske zastave, a podigle hrvatske trobojnice kao znak otkljepljenja od Austrougarske i oslobođenja. Taj dan proslavljen je u svim mjestima najdoslojnije, a naročito u Splitu. U općinskom kazalištu izvršni odbor Jadranske straže priredio je svečanu akademiju. U Zagrebu je 30 oktobra u večer održana svečana proslava u dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda i koncert u počast Jadranskog dana. Nakon ove službene proslave toga dana slijedilo je »Jadransko večer«. Proslavila je taj dan svečano i naša ratna mornarica u svim mjestima, gdje su se našle njene jedinice: u Tivtu, u Šibeniku, u Divuljama itd.

s minimalnom pretplatom od 1 dinara po broju pomognu da se list podigne.

Na kongresu smo ponovno dobili poticaja za našu borbu za 6 stranica. Kampanju započinjemo ponovno s nadom da će organizirana emigracija pokazati kako joj leži na srcu opstanak ovog našeg jedinog glasila.

A mi ćemo, sa svoje strane, nastojati zadovoljiti čitatelje i izvršiti zadaću koja nam je namijenjena.

TALIJANSKA VLADA PLAĆA ŠTETU KOJA JE POČINJENA ZA VRIJEME DEMONSTRACIJA U ZADRU 1920

Split, nov. 1937. — Ovdašnji »Ja: dranski Dnevnik« javlja: Talijanska vlada pristala je napokon, da nadoknadi štetu nekim našim državljanima, kojima su prilikom nekih demonstracija u Zadru u 1920 godini porazbijali demonstranti izloge njihovih dućana i u samim dućanima počinili toliko štete, da su mnogi od njih pretrpili ogromne štete. Talijanske vlasti neposredno nakon ovih nemilih događaja procijenile su štetu i izvrstile svoju vladu, da bi bilo pravedno da im se ista nadoknadi, jer da su neki ljudi usljed toga potpuno stradali i ostali na ulici bez ništa. I sami oštećeni skupno i pojedinačno uputili su molbu talijanskoj vladi da ih pomogne i zaštiti od daljnjih nasrtaja demonstranata na njihovom imovinu. Ovo pitanje otezalo se već dugi niz godina i evo napokon izgleda da je talijanska vlada ipak odobrila a da im isplati štetu po procjeni. Jedan šibenski obrtnik, koji se neposredno poslije spomenutih demonstracija preselio iz Zadra u Šibenik, primio je obavijest, da je već dobila Financijska direkcija u Splitu za isplatu štete koju je 1920 godine pretrpio u Zadru u iznosu od 5 hiljada dinara.

ZLOČINCI JOSIP I MATE VIVODA STRELJANI

Pula, nov. 1937. — U Koprnu je pred okružnim sudom izrečena smrtna osuda nad Josipom i Matom Vivodom, koji su bili izvršili grabežne umorstvo u Mlinu. Prošle sedmice izvršena je egzekucija u polju 3 km daleko od Koprna. Egzekucija je izvršena pred velikom masom ljudi. Posljednja smrtna osuda izvršena je u Koprnu pred 150 godina.

ČISTILNICA BENZINA V MILJAH

PODJETJE ZA ZGRADBU FAŠISTIČNEGA DOMA V MILJAH.

Milje okucbra 1937. (Agis). — Na inspekcijiskj poti, ki jo je začel, kot smo poročali, pokrajinski tajnik fašistične stranke Grazioli, je prispel tudi v Milje. Pri tem je obiskal znano čistilnico benzina, ki nosi sedaj ime »Aquila«. Tu mu je zastopnik firme pri pozdravu izročil 40.000 lir v korist stranke s prošnjo, da se s tem denarjem zgradi v Miljah fašistični dom. Poročal je dalje, tajniku stranke, da prečistilo dnevno v rafineriji 1.200 ton benzina, največ 1.500 ton in da je zaposlenih 760 delavcev, okoli 150 uradnikov, med temi je 72 takih, ki so se vrnili iz vzhodne Afrike, nekaj celo iz Španije, 22 med njimi pa je vojnih invalidov. Preseneča visoko število uradništva v sorazmerju z delavstvom, kar si moramo razlagati s tem, da je nadzorovalna služba pri podjetju na višku.

OSOVINA BERLIN-RIM IN JUŽNI TIROL

Celovške »Freie Stimmen« so ponatisnile članek dunazskega tednika »Der Turners«, glasila Nemške telovadne zveze, v katerem se neki dr. Franz Pesendorfer peča s Italijo in njeno politiko napram narodnim manjšinam. Med drugim piše:

»Dogovor med Italijo in Jugoslavijo ni vzklik iz kakvega nenadnega prijateljstva. Nasprotno, med obema narodoma so obstojala in še obstojajo globoka nasprotja, ki ne dopuščajo, da bi prišlo do izraza kaklo toplejše čuvstvo. Mussolini je sklenil pogodbo zgolj iz politične nujnosti, da si zavaruje hrbet v slučaju spopada z Anglijo. Dejstvo pa, da je bilo v tej pogodbi načeto vprašanje postopanja s jugoslovansko narodno manjšino v Italiji, nudi vsekakor možnost, da se pogodba okrepi tudi v čustvenem pogledu in da se tako uglađi pot do iskrenega sodelovanja med obema narodoma. Politična skupnost je sicer lahko še tako močno nujna, vendar jo bo navadno sovraštvo pri prvi obremenilni preizkušnji zrušilo.

Isto velja tudi za os Berlin—Rim. Oba naroda sta sedaj politično tesno navezana drug na drugega in stojiča nasproti močnim nasprotnikom, toda os bo mogla vzdržati zunanji pritisak šele tedaj, ko bo notranja napetost med obema narodoma odpravljena. Italiji bo pri tem lažje zbrisati iz spomina svetovno vojno, ako bo danes še pereče trenje radi Južnega Tirola odstranjeno.

Italiji je dana najugodnejša prilika, da okrepi os na znotraj, in sicer s tem, da zboljša usodo Južnih Tirolcev in prebivalcev Kanalske doline. Ni nam pač težko razumeti, da so široke plasti italijanskega naroda, ki od mladih nog gojijo idejo nacionalne države, malo dostopne za pravice narodnih manjšin, za pravice, ki jih imajo te manjšine v jezikovnem in kulturnem pogledu. Toda politična zveza med Italijo in Nemčijo, ki je sedaj za obe državi življenjskega pomena, se ne bo mogla dolgo održati, če se temu ne odpmore. Pravice manjšin se ne smejo tolmačiti kot irendentizam, naperem proti državni skupnosti, ker imajo edinoale namen, očuvati manjšinam njihov materni jezik in narodnost. To je njihova naravna človeška pravica. Zeleti je, da bi čut za pravice manjšin zmagovito prodrli pri vseh narodih in zlasti pri italijanskem narodu, da bi se tako izoblikovalo novo življenje v odnošajih med narodi«.

NJEMAČKI LISTOVI O JUŽNOM TIROLU I O NAMA

»Pädagogische Zeitschrift« u Amstettenu piše pod naslovom »Anche il veterinario non può intendersi colle bestie« (I veterinar ne može se sporazumjeti sa stokom) kako je prefekt u Bozenu Mastromattel odgovorio izaslanicima iz Blumau, koji su se žalili što novo naimenovani općinski liječnik — Kalabrež — ne razumije niti jedne riječi njemački. A kad je podkralj Grazioli u Adis-Abbebi primio tridesetoricu abesinskih poglavica, koje je predvodio vođa ondašnjih muslimana, a koji su bili došli da izjave svoju odanost Italiji, uvjeravao ih je potkralj Grazioli da, Italija neće nikada zaboraviti, da je 75.000 muslimana iz Somalije i Eritreje proljevalo krv u borbama sa Negusom; obećavao je, da će Italija i običaje, vjeru i jezik njihov poštovati u okviru zakona Italije u potpunosti mjeri. — Neka — kaže pomenuta novina — čuli smo isto i u pogledu Južnog Tirola, — te nastavlja:

I Južni Tirol prolijevao je u Abesiniji krv za talijansku stvar, ali to što će se priznavati, po tom obećanju, Arapima, ne mora da važi i za Južni Tirol. Tako čitamo na pr. u »Tiroler Grenzboten«, koji izlazi u Kufsteinu, da je došla komisija za nadziranje ratnih groblja u Vielegereut. Utvrdilo se, da su bili svi križevi tamo počivajućih austrijskih vojnika uklonjeni i zamjenjeni sa križevima sa talijanskim natpisima, čak oznaka čina bila je potalijancena, austrijski natporučnik postao je »tenente«, a ispuštena je posvema oznaka pukovnja.

»Freie Stimmen« u Celovcu: »Ne samo pojedince, već i cijele narode zajednička sudbina, a još više zajedničke patnje, približuju do tjesnih odnosa, kojima slijedi uzajamno poštovanje u prirodnoj borbi za očuvanje moralnih i duševnih svetinja naroda. I njemački i slovenski narod bili su novim pokretom Evrope, kojega je za sobom povukao Pariški diktat, jednakom sudbinom udareni. Sličnu sudbinu kao što Južni Tirol mora da iskusi i talijanskoj državi i 700.000 Slavena.

NAŠA EMIGRACIJA ZA OSNUTAK JEDNE IZDAVAČKE ZADRUGE

U pretprošlom broju našeg lista završava gosp. P. P. uvodni članak »Naš tisk« — nakon što je objektivno utvrdio stanje naših publikacija — pozivom na složan rad i sistem u radu oko izdavanja emigrantskih knjiga. Postavlja se sada pitanje, kojim putem da se ide i kako da bar donekle udovoljimo našim potrebama?

Naše organizacije, kojima je zadaća, da okupe u svojim redovima čitavu emigraciju, imaju svoj određeni djelokrug. One su predstavnički organizirane emigracije, brinu se za opće naše stvari, bave se t. zv. socijalnim zadacima i stoje u službi svakog pojedinog člana i emigranta. Uslijed svog sastava — a dosadanje iskustvo nam to u dovoljnoj mjeri potvrđuje — ne mogu, da se »specijaliziraju« t. j. da sistematski i sa planom provode jednu određenu granu emigrantskog rada — izuzev već spomenuti socijalni rad u korist svojih članova.

Potrebnoj specijalizaciji emigracija je došla na vrijeme, da je kod Saveza osnovala posebne otkupe sa određenim zadacima kao na pr. publicistički, pa propagandni otkup. Pojedini otkup sačinjava nekoliko lica, koji su preuzeli na sebe čitav teret povjerenog im rada. Međutim oni su prepušteni sami sebi, a njihova je organizacija nedovoljna, da bi mogla udovoljiti stvarnim potrebama ili zahtjevima, koji se na njih postavljaju. Stoga razloga oni i ne pokazuju neki veći napredak. Publicistički otkup pokazuje veći uspjeh i zato, jer se oslanja na konzorcijski list »Istra«, koji je u stvari posebna organizacija. Emigracija, međutim, ne smije biti s time zadovoljna i mora da traži izlaz iz takvog stanja.

Ovdje se želimo ograničiti na pitanje, da kakva organizacija nam je potrebna, da pokajemo našu propagandu knjigom. Nije potrebno, da iznosim važnost knjige za našu stvar. Svi osjećamo, da je knjiga moćno oružje u našoj borbi. I dok se druga strana, bogato poduprta, obilno služi štampom na našu štetu, mi smo prisiljeni, da se oslonimo sami na se. Kod nas pojedinci sami nastoje da štampaju djela sa sigurnim gubitkom, jer teško nalaze nakladnike a još teže kupce. Mi ne smijemo dopustiti, da pojedinci štetu sve za našu opću stvar. Svi mi dužni smo, da dademo svoj obol i da nadujemo izlaz iz takvog prilika.

Osnutkom jedne književno-naučne zadruge popunit ćemo mnoge praznine. Ona će imati već i svoju tradiciju: u Trstu je »Istarska književna zadruga« izdala knjigu: Narodne pjesme u Istri. Njena će zadaća biti: izdavanje, kupnja i prodaja knjiga, brošura, slika i drugih tiskanih stvari. Razumije se, da ona u ovom radu ima biti potpuno emigrantska ustanova. Ona će prikupiti stanoviti kapital, koji će biti namijenjen toj određenoj svrsi. Taj će se kapital dobrom organizacijom i valjanom gospodarstvom postepeno povećati. Zadaća će zadruge biti, da organizira široki krug pretpisnika i čitača. Njeno se djelovanje može protegnuti — posredno — i na naše krajeve. Ako na pr. takva zadruga izda pojedine pjesme nepolitičkog sadržaja od Balote ili Gervaisa u obliku letaka, zar ne bi mogao svaki emigrant, kada piše svojima ili znancima u zavičaju, priklopiti u list po koju takvu pjesmu ili koju čakavsku novelu. (Op. ur.: U ovom se ne slažemo!) — Ova zadruga treba le tome da osnuje i usdržava emigrantsku biblioteku sa djelima o nama i našim krajevima, koja djela su izšla na našem i stranim jezicima. Ovakva biblioteka nam je vrlo potrebna, i doći će dobro svima onima, koji se bave i interesiraju našim pitanjem. Ova zadruga treba također da uzme na sebe i brigu oko uzgoja stručnjaka za pojedina pitanja u vezi sa našim problemom. Prepustimo li sve slučaju, imat ćemo čim dalje — to manje ljudi vezanih u našem pitanju.

Uvjereni smo, ako se stvar pokrene, da će se naći dovoljan broj zadrugara, a zadruga jednom osnovana znat će, da utire sebi put u život.

MIKO

Njemački glas o teškom položaju njemačkih manjina u Italiji i Mađarskoj

U berlinskom časopisu »Geopolitika« u broju za listopad, izašao je članak o talijanskom postupku s njemačkom manjinom u južnom Tirolu i o mađarskom postupku prema njemačkoj manjini u Mađarskoj, koji je zanimljiv zbog svoje iskrenosti. U članku se, u vezi sa osvojenom Berlin—Rim i Mussolinijevom izjavom, da ne će trpjeti nikakvog boljševizma u Sredozemnom moru naglašuje, da bi se na tako važnoj točki osovine, kao što je južni Tirol, moralo izdašnije upotrebljavati ulje kulturno-političke tolerancije, ako hoćemo da se osovina nesmetano okreće. Usporedba položaja njemačkih manjina u drugim zemljama, pa dapače i su-detskih Nijemaca s položajem njemačkih narodnosti kod prijatelja Njemačke, Italije i Mađarske, ne ispada u prilog prijatelja, pa bi bilo potrebno, da Rim i Budimpešta oduzmu novinstvu zapadnih sila to jeftino i često upotrebljavano oružje

ABESINIJA SE NE SMIRUJE

Posljednji događaji u Abesiniji pobudili su veliku pozornost sve svjetske štampe. Iz svih tih vijesti se vidi da je još vrlo daleko do pacifikacije Abesinije i da Italija mora računati s velikim materijalnim i ljudskim žrtvama prije nego što joj uspije umiriti Abesince.

Tako »Frankfurter Zeitung« javlja iz Rima pod naslovom »Mali rat u Abesiniji« kako se talijanska štampa u posljednje vrijeme sve više zanima sa borbama u Abesiniji. Štampa piše o prelazu Abesinaca u englesku Keniju, i to pretežno članova bivše abesinske vojske. Tako »Azzione coloniale« piše kako su ti Abesinci u Keniji bili lijepo primljeni i porazmješteni u posebne logore i da britanske vlasti nisu ništa poduzele protiv navale tih bjegunaca u Keniju. Taj isti list navodi kako su dva engleska avijatičara bacali letake u Abesiniji i pozivali Abesince da prebjegnu u Keniju. Osim toga, navodi »Azzione coloniale« da je guverner Mombasija primio u audijenciju četiri Abesinca koji su došli iz Evrope.

Kako se izvješćuje s talijanske službene strane, Talijani su prigodom posljednjih pobuna u Abesiniji izgubili 103 vojnika, a među njima 40 oficira. Taj veliki broj palih oficira naprama vojnicima tumači se na taj način, što talijanske vlasti ne izvješćuju o poginulim urodjeničkim vojnicima.

Od 1 januara 1935 do konca septembra o. g. iznosi broj poginulih Talijana u Abesiniji 4004, a od toga je 1647 vojnika ubijenih u borbama ili su umrli od posljedica rana zadobivenih u tim borbama. Od 80.000 talijanskih radnika koji se nalaze u Abesiniji, poginulo je 1446 osoba, što od bolesti, što ubijenih od Abesinaca.

Talijanski listovi napadaju Englesku što je dozvolila da bivši abesinski ministar Tekle Havariate organizira Abesince za gverilski rat u Abesiniji i to na britanskom teritoriju. Englezi to demantiraju.

»Giornale d'Italia« tvrdi da u Abesiniji ne postoje pobune, već »razbojnički napadaji«, pa napada »Manchester Guardian« koji piše da sve te borbe imaju značaj pravih pobuna.

Italija kuša u Abesiniji stvoriti vojsku od pola milijuna ljudi, pa je u tu svrhu pretvorila sve okupirane krajeve u vojničke logore. Ali dogodilo se ono što su poznavao Abesinije predviđali: Abesinci su s dobivenim talijanskim oružjem napali Talijane tako da je u mnogim mjestima, naročito uz granicu, došlo do strašnog krvoprolića. Bjegunci koji dolaze u Džibuti pripovijedaju o tim krvoprolićima i o zvjerskim represalijama sa strane okupatorskih vlasti i kažu da je u Abesiniji položaj vrlo ozbiljan.

ARABCEM V LIBIJI NE DIŠI ITALIJANŠČINA

Bilten italijanskog geografskog društva je prinio zanimive števila, ki osvetljujejo stanje in položaj Arabcev v Libiji, kakor tudi priseljenih Italijanov. Vseh prebivalcev je bilo l. 1936. v Libiji 888.626, od tega 115.687 Italijanov in 772.999 domaćih Arabcev. Leta 1931. pa je bilo stanje sledeče: 49.407 Italijanov in 564.716 Arabcev. Število Italijanov se je torej v petih letih zvišalo za 134%, Arabcev pa le za 18,1%. Od 772.999 Arabcev zna poleg svojega materinega jezika samo 47.009 še italijanski jezik, tj. 6,2%. V primeru z l. 1931. tj. v dobi petih let, se je njih število zvišalo samo za 1,6%! (Agis)

Število delavcev v Vzhodni Afriki

V Vzhodni Afriki se je do konca 1936. leta nahajalo 133.409 delavcev, ki jih je poslala vlada, 33.701 od privatnih podjetij ter precejšnje število uradnikov in vojakov, ki so zamenjali orožje s krampom. Okoli 35.000 skupin tvori tu jedro stalnih italijanskih kolonov, na katere lahko građe bodočo naseljevalno akcijo. Večji del so delavci na cestah in poljedelci ter nekvalificirani poklici. Ostalih kvalificiranih pa je manj in sicer je 3.500 avtomobilistov, 2.200 pristanških delavcev, 8.000 zidarjev itd. Statistika je v toliko zanimiva, ker so jo objavili šele sedaj in kaže na to, da je bilo že lani v Abesiniji primeroma veliko število domaćih ljudi.

»NAROČITA MISIJA« TALIJANSKOG GENERALA ETORE

Rim, 30 okt. Službeni »Voce d'Italia« objavljuje ukaz, kojim se general Ettore, koji je zapovijedao odredom talijanskih dobrovoljaca u Španjolskoj, smjenjuje s položaja zapovjednika korpusa u Aleksandriji i stavlja na raspoloženje ministru vojske »u naročitoj misiji«.

Broj Čeha i Slovaka u Jugoslaviji

Prema pisanju »Lidovih Noviny« u Jugoslaviji ima 23.218 Čeha i 2.051 Slovaka, čehoslovačkih državljana. Osim toga ima u Jugoslaviji 13.153 Mađara i Nijemaca, čehoslovačkih državljana. Slovaka i Čeha, jugoslavenskih državljana ima u Jugoslaviji 103.063. Od toga je 74.158 Slovaka.

NA RIJECI SKIDAJU ŽELJEZNE KANDELABRE.

Rijeka, 11. novembra 1937. (Sag) Poznato je, da se u cijeloj Italiji sakuplja već odavna staro željezo za ratnu industriju. Ovdje na Rijeci i u čitavoj Liburniji rade radnici već dugo vremena na skidanju željeznih kandelabra i na njihovo se mjesto postavljaju betonski. Vrše se popisi kako na Rijeci tako i u Opatiji. Lovranu i drugim mjestima svih željeznih ograda i balkona kao i svih stičnih željeznih instalacija, koje se daju zamijeniti od drugog materijala.

Obsodbe radi nedovoljenega prekoračenja meje

Radi nedovoljenega prekoračenja državne meje sta bila obsodjena: Josip Peršolja iz Smartuega v Brdih na 4 mesece zopora in 2500 lir globe in Jakob Rejec iz Podleskovca na 3 mesece zopora in 2000 lir globe.

PROTUKOMUNISTIČKI PAKT IZMEDJU ITALIJE, NJEMAČKE I JAPANA

Rim, 3. novembra. Saznaje se iz posve sigurnog vrela, da će von Ribbentrop stići u Rim u petak u pratnji von Hassela, njemačkog poslanika u Rimu, koji se momentano nalazi u Berlinu. U subotu zaključit će se protukomunistički pakt između Italije, Njemačke i Japana. Procedura za ovo će biti sljedeća: Talijanska vlada dat će izjavu, kojom pristaje na njemačko-japanski pakt, a sa svojih strana vlade u Tokiju i Berlinu uzet će ovu izjavu na znanje i izraziti Italiji svoje zadovoljstvo. Zato će se izmijeniti note, čiji će sadržaj biti objavljen istodobno u svim trim glavnim gradovima.

Rim — Tokio

Trst, oktobra 1937. (Agis) Italijanski veleposlanik u Tokiju je obiskao japanskog pomoćnika zunanjega ministra in mu sporočil, da je italijanski narod popolnoma na strani japanskega v boju proti Kitajski, ker ve, da japanski narod samo brani svoje legitimne interese.

Kot poročajo iz notranjosti Italije, imajo v Bologni in Ferrari pripravljeni dve eskadrili letal, od katerih je ena namenjena za Japonsko. druga pa za Španijo.

Ta pošiljka bo najbrže posledica obljube italijanskega veleposlanika v Tokiju, ki je izjavil merodajnim japanskim predstavnikom, da je Italija pripravljena podpreti Japonsko tudi materijalno. Že v kratkem se obetajo pogajanja o podpori, ki jo bo Italija nudila Japoncem v orožju in drugih potrebščinah. V dobro poučenih krogih za-trjujejo, da se je Italija odločila za ta korak zaradi Rooseveltovega čikaškega govora. Sodelovanje obeh držav pa bo slonelo na geslu skupne borbe proti boljševizmu.

Italija slavi Vittorio Veneto

Rim okt. 1937. Danas su u cijeloj Italiji održane komemorativne svečanosti i vojne parade povodom proslave talijanske »pobjede« u svjetskom ratu i potpisa primirja s Austro-Ugarskom monarhijom. U Rimu je održana komemoracija na grobu neznana junaka u prisutnosti prijestolonasljednika princa Umberta i pretsjedinika vlade Mussolinija. U Firenzi je kralj Viktor Emanuel III otkrio spomenik palim ratnicima. Na ovoj svečanosti je govorio fašistički poslanik i pretsjedinik društva talijanskih invalida Delcroix.

Op. ur. Upozorujemo naše čitatelje na knjigu Giuseppe Prezolinija »Vittorio Veneto« u kojoj će naći svjedočanstva bivšeg talijanskog oficira o toj »pobjedi«.

ŽELE ANTON OBDOJEN NA 7 MESECEV IN 20 DNI ZAPORA.

Postojna, oktobra 1937. — Sodišče v Postojni je obsodilo Želeta Antona iz Strmca (občina Postojna) na 7 mesecev in 20 dni zopora, ker se je spri k nekaterimi domačini fašisti. Prosil je, da ga ne premostijo v tržaške zapore, ker ima v Postojni sestro, katera mu prinaša vsak dan kosilo. Sodišče je njegovi prošnji ugodilo pod pogojem, da snaži in pere odeje, cunje, da nosi slamo itd.

ZARADI POSKUŠANEGA BEGA PREKO MEJE.

Opčine pri Trstu, oktobra 1937. Na meji so oblasti prijele Šoša Rudolfa, starega 17 let in še nekega njegovega tovariša ker sta hotela baje pobežniti preko meje.

TALIJANSKO-HRVATSKA REVIJA NA RIJECI

Na Rijeci izlazi revija »Termin« o kojoj smo pisali prigodom osnivanja Društva prijatelja talijanske knjige u Zagrebu. Revija stoji pod nadzorom Instituta za fašističku kulturu. Dvanaesti broj te revije izašao je talijanski i hrvatski. Kao što su urednici bili objavili još prigodom svoga boravka u Zagrebu pred nekoliko mjeseci. To je prvi slučaj u Italiji — ako ne uzme-mo u obzir onaj znameniti dvojezični broj »Istarske riječi« i ostalih naših nekadanjih listova u Trstu, kada je bila izašla nared-ba da se naši listovi moraju štampati uz hrvatski ili slovenski original i na talijanskom jeziku. (Tko se ne sjeća ovog broja »Istarske riječi« sa krupnim »Još Slavenci — Srgi o Slavo« — namjesto uodnika!)

Revija »Termin« je izašla na 100 stranica, a posvećena je hrvatskoj književnosti i umjetnosti. Zanimiv je članak direktora revije G. Gerinija o sadašnjoj situaciji između Italije i Jugoslavije. Urednik Marussig Garibaldo napisao je po tršćanskom glasilu fašističke stranke »Il Popolo di Trieste« vrlo dobar propagandni članak. O hrvatskoj književnosti piše Ljubomir Maraković, a o hrvatskoj muzici Lajo Šafranek, dok Bruno Neri prikazuje hrvatsku umjetnost. Osim toga su u reviji dvije antologije: talijanska i hrvatska.

U sljedećim brojevima te revije prikazat će srpsku, slovensku i ostale slavenske kulture, kažu izdavači...

...dok o talijanskoj, naročito posljednje dvije godine piše sva poštena svjetska štampa.

Pabirci s kongresa

Na putu do Sl. Broda, kao i na samom kongresu čuli smo nekoliko dobrih šala, pa nekoj objavljujemo, da bi i oni ostali koji nisu bili s nama mogli da ih čuju. Ne možemo objaviti sve, iako je i na samom kongresu palo nekoliko duhovitih upadica, kao na pr. ona o mjenici generala Franca. Evo tri četiri iz vlaka:

P. N. F.

Bilo je to pred desetak godina u Trstu u jednoj osnovnoj školi. Dodje nadzornik u školu i pokazujući sliku na prednjem zidu i ispod nje velika slova P. N. F., upita jednog malog učenika:

»Šta znači ovo P. N. F. i ova slika?«
Mali gleda i prasne:
»Povero nostro Franz!«

Kad mačići progledaju

U jednoj osnovnoj školi je preko odmore jedan djak u dvorištu veselo poskakivao. Učitelj ga upita:

— Što si tako veselo?
— Mačka nam je omacila sedam fašista. Učitelj se ugrizao za usne i usutio.
Do nekoliko dana hoće učitelj da iskuša dječaka, pa ga upita:
— No, kako tvoji mali fašisti?
— Kakovi fašisti? — čudi se dijete.
— Pa onih sedam tvojih mačića!
— Nisu ono fašisti.
— Kako to? — čudi se učitelj, — a neki dan su bili fašisti.
— Da, ali sada su progledali! — odgovori dijete.

Otroška logika

V nekom mestu srednje Italije, je Star-race obiskal ljudsko šolo. Kot tajnik fašistične stranke, je seveda začel takoj spraševati otroke kaj so. Vprašal je prvega kaj je in ta mu je odgovoril da je fašist, ravno tako, da je njegov oče in stari oče. Isti odgovor je dobil tudi od drugega, medtem, ko se je tretji odrezal, da je republikanec, kol je njegov oče in stari oče, Starace se je zručid in ga vprašal, kaj bi bil on, če bi bila njegov oče in stari oče zidarja. Fantič se je odrezal, da bi bil tudi on zidar. Nato ga je vprašal še kaj bi bil on, če bi bila njegov oče in ded tatova. Dečko se je nato moško odrezal:

»Tedad bi bil pa tudi jaz fašiste.«

Košutovi Mađžari

Mađžarski skladatelj Bela Bartok, profesor na visoki školi za glasbo v Budimpešti, je prepovedal budimpeštanskemu radiju izvajanje svojih skladb, če bi jih prenašale nemške in italijanske radijske postaje. Stoji na statičku, da naj nasprotniki človečnosti sami pokažejo kaj znajo. Posebno ga je jezilo fašistične metode in način poročanja o dogodkih, ki so po večini lažnivi.

Košutova tradicija ni popolnoma ugasnila...

DEMOGRAFSKO GIBANJE V TRSTU

Demografsko gibanje za mesec avgust in september kaže sledeće:

	avgust	september	
ženitve	155	184	+ 29
rojeni	313	293	— 20
umrli	250	232	— 18

Agis.

NOVE KAVERNE KOD ČRNOG VRHA SU SE URUŠILE

Sušak, oktobra 1937. (Sag). — Kod Crnog Vraha istočno od Gumanca izgrađuje talijanska vojska nove podzemne utvrde — kaverne, da proširi već postojeće. U ponedjeljak, dne 20. o. m. srušila se je jedna takova kaverna i pokopala pod sobom veći broj radnika. Priča se, da je bilo desetak mrtvih. Pripovijeda se i to, da su sve kaverne zbog mnogih kiša procurile i da je sav materijal, koji je u podzemnim slagalištima spremien, pokvaren. Municija i sve željezne stvari da su toliko zardjale, sve željezne stvari da su toliko zardjale, da su neuporabive, te će ih morati izmijeniti. Morat će i sve kaverne popravljati i ponovno cementirati.

DROBNE VESTI IZ NAŠE DEŽELE

— **Ajdovščina.** Dvojčka, oba fantka je dobila družina Cirila Breclja iz Ajdovščine. Goriški prefekt mu je po naročilu načelnika vlade nakazal posebno nagrado v znesku 800 lir.

— **Črni Vrh in Sleme.** V teh dveh krajih so v teku preteklega leta zgradili dve obmejni kasarni za obmejno milico. Obe kasarni sta bili s primerno svečanostjo ob obletnici pohoda na Rim, blagoslovljeni.

— **Gorica.** V Gorici so umrli med drugimi: Kolenc Antonija, stara 88 let, Turel Josipina por. Boškin, 70 let, Nemic Tereza vd. Maurič, 83, Ipavec Frančiška por. Pavletič 56, Batič Katarina vd. Kulot 77, Lavrenčič Marija vd. Pahor 72, Humar Anton 63, Rupnik Matej 61 (iz Črnega vrha).

— **Gorica.** Načelnik vlade je nakazal goriškemu prefektu 20 tisoč lir za po toči škodovane kmetovalce v občinah Cerkno, Smartno, Kojško, Štanjel in Komen. Podpora naj dobijo družine, ki so v najtežji potrebi in so bile najhuje prizadete.

— **Hruševje.** Na Prevalu pri Hruševju se je na ostrem ovinku prevrnil avtomobil iz Ljubljane, v katerem so sedeli Filip in Frančiška Bizjak, njuna hčerka Silva in svak Anton Dolenc. Najtežje je bil ranjen Bizjak, ki si je zlomil nogo. Ostali so zadobili lažje poškodbe. Ranihence so prepežljali z avtobusom v tržaško bolnico.

— **Gorica.** 24. oktobra je blagoslovil Margotti 102 prapora, ki so jih darovali legijonari iz vzhodne Afrike in iz Španije za domače sindikalne kmečke fašistične organizacije. Blagoslovitvi in ostali ceremoniji je moral prisostvovati mnogo domačih kmetovalcev.

— **Gorica.** Sodišče je oprostilo Oskarja Saksido, starega 29 let, radi pomanjkanja dokazov. Obtožen je bil, da je izvršil nemoralno dejanje nad neko mladoletno deklico.

— **Herpelje.** Kolesarja Ivan Fertolija, star 25 let, iz Herpelj, in Josip Milovičič, sta tako nesrečno padla, da sta dobila težke poškodbe po nogah, glavi in rokah.

— **Ločnik.** Na polju nekega Vidoča Avgusta z Ločnika, sta kopala in iskala vojne izstrelke ter staro železo neki Josip Kumar in Izidor Pian s Podgore. Ker so jih dobili, so jih naznanili oblastem.

— **Mario Nordio,** glavni urednik tržaškega »Piccola«, je postal »grande ufficiale della Corona d'Italia«.

— **Podgora.** V tekstilni tovarni se je pri delu škodoval 19 letni Anton Furlan, ki je dobil težke poškodbe na desni roki.

— **Postojna.** 27. oktobra je prišel v Postojno pokrajinski fašistični tajnik Grazioli, ki je, kakor smo poročali, sedaj na inšpekcijskih potovanjih. Mesto je bilo vse v zastavah in prirejene so bile velike svečanosti. Poklonili so se najprej v zadnjih vojnah padlim Italijanom, nato pa proslavljali 15 letni obstoj fašizma. Govoril je tudi Grazioli, ki je povdarjal pomen Postojne za Italijanstvo. Govor pa je bil nenavadno umerjen, česar včasih Grazioli ni znal.

— **Tržič.** 52 letnega Fornazariča je brenil konj in ga tako škodoval, da bo moral ostati 15 dni v bolnici.

— **Pula.** — Ivan Benčić, star 40 godina, lovio je ribu dinamitom, pa mu je dinamit eksplodiral u ruci i raznio mu desnu ruku.

— **Pula.** — Pred puljskim sudom traje već tjeđan dana veliki proces protiv 56 krijumčara kave i duhana. Optuženi su rođom iz Labinjštine, Poreštine i drugih istarskih mjesta.

— **Pula.** — U lmskom kanalu utopio se 28 godišnji Tosić Ivan iz Rovinjskog sela.

— **Pula.** — U Pulu je prispjela neka komisija kojoj je dužnost da istraži neke krajeve gdje se, navodno, nalazi petroleja. Tragove petroleja otkrio je na nekim mjestima profesor Simone Cervari, koji je o tome izvjestio Rim i predložio program za njegovo iskorištavanje.

— **Sv. Lucija.** 17 letni Ciril Jermol od Sv. Lucije se je pri delu tako nesrečno obračal, da si je zlomil desno nogo v kolenu. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico.

— **Sv. Gora.** Na Sv. Gori pri Gorici bodo začeli v kratkem, tako čujemo iz zanesljivega vira, graditi stavbo za drugo restavracijo. Načrti so že pripravljeni — gradbeni stroški bodo znašali okrog pol milijona lir.

— **Trst.** Zaradi nesrečnega izstopa iz tržaškega tramvaja se je težje pobila Ana Križman, stara 40 let. Zdravit se bo morala mesec dni.

— **V Tržiču** so spustili v morje ladjo za petrolej »Edwy R. Brown«, ki so jo zgradili za ameriško društvo Socony-Vacuum Oil.

— **Vrtojba.** Sodišče je obsodilo Karla Lasiča in nekega Bezzi-ja iz Vrtojbe, prvega na dve leti, 8 mesecev zapor in na 2000 lir denarne kazni, drugega pa na eno leto zapor in 1000 lir denarne kazni in to bogojno. Oba sta okradla tiskarno »Tribuna sociale« v Gorici in odnesla skupno za kakih 10.000 lir vrednostnih papirjev in ostalega.

ZAPRT ZARADI TIHOTAPLJENIH KONJEV.

Postojna, novembra 1937. — Dva meseca in osem dni zapor je dobil Jože Škerjanc, star 31 let, z Ostrožnega brda pri St. Petru na Krasu, ker je tihotapil konje. Baje ga je ogradil njegov tovariš, ki je zaprt v Trstu že več mesecev. Škerjanc pa je izjavil, da ni kriv in da ima za to priče. Te dni bodo Škerjancu odpeljali v Trst pred sodišče, kjer bo ponovno razprava.

BORBA ZA 6 STRANICA

počinje ponovno. U toj borbi moramo uspeti. List moramo proširiti. Da se to postigne treba povisiti broj pretplatnika.

Stare dužnike, naročito neku imućniju gospodu koja su dužna za par godina, pozivamo da se posluže olakšicama u plaćanju. Inače ćemo biti prisiljeni da poduzmemo drastičnije mjere.

Povjerenike molimo da se sada iza kongresa bace pojačanim elanom na posao. Društvima stavljamo na srce našu zajedničku akciju.

Pretplatnicima koji uredno plaćaju zahvaljujemo. Oni koji su u zaostatku neka se posluže našom čekovnom uplatnicom, a ako je nemaju neka kupe za 25 para čekovnu uplatnicu na pošti i neka nam na našu adresu i broj ček. računa 36.789 dostave dužnu pretplatu.

Svaki organizovani emigrant mora da bude pretplatnik.

Svaki pretplatnik neka nadje još jednog pretplatnika.

Svi u borbu za 6 stranica!

UMRLJIVOST V TRSTU PADA

Trst, oktobra 1937. — (Agis). 24 septembra je prinesel »Piccolo« članek, v katerem ugotavlja, da je v letu 1936 v Trstu umrlo 92 ljudi več, kot se jih je rodilo. To izgubo pa je krila provinca, ki šteje sicer le 100.000 prebivalcev, dočim jih ima Trst 235.000. V tolažilo pa prinaša 17. oktobra t. l. drugi članek, v katerem kaže, da je bila umrljivost v Trstu leta 1890 večja kot danes, ker je tedaj umrlo letno na 1000 prebivalcev 30 prebivalcev. 1910 leta 25. V letu 1921 je bilo 12.375 umrlih na 238.655 prebivalcev, danes pa je umrljivost prebivalstva zmanjšana na 14,1 na 1000 prebivalcev, torej skoro na polovico v primeru z letom 1890. To je seveda zasluga fašizma, ki je preskrbel Trst z vodo, omejil žarišča nalezljivih bolezni, zgradil zračne hiše itd. Toda v vseh letih pred vojno je bilo število rojenih višje, kot pa število umrlih. Naravno bi bilo torej, da bi bilo danes, ko je število prebivalstva v mestu tako zelo narastlo, tudi število rojenih večje. Toda kakor smo zgoraj ugotovili, mora kriti razliko med rojenimi in mrtvimi v mestu, ostala pokrajina, ki ima za več kot polovico manj prebivalstva. Izgovor je vsak dober, pa tudi če ga prinese pes na repu, pravi slovenski pregovor: »Jako moramo razumeti tudi zgorajšnje ugotovitve in zgovarjanje tržaškega časopisa. Na vsak način namreč ne bi tržaški fašisti hoteli, da ne bi Trst prednjačil pri vseh akcijah fašizma in da ne bi moglo izostati mestu ali posameznikom kaka pohvala od zgoraj.

Tržaško prebivalstvo po poklicih

Trst, 1. novembra 1937. — (Agis). — Po statistiki od 31. aprila 1936 je bilo tržaško prebivalstvo po poklicih razdeljeno takole: v industriji je bilo zaposlenih 47.000 oseb, v trgovini 21.000, v transportu 16.000, v javnih službah 11.000, v domačem gospodinjstvu 10.000, v poljedelstvu in ribarstvu 7.000. Pri finančnih stvarih, kot bankah, zavarovalnicah itd. 3.000, v svobodnih poklicih 2.000 in 1.000 v drugih vsemogočih poklicih. V Tržiču je od 8.000 delavskih oseb, zaposlenih 6.000 v industriji, v Ronkih od 3.000 skoro 2.000, v Miljah od 5.000, 3.000, 1000 pa se jih bavi z ribarstvom in poljedelstvom. V Devinu od 2.000 polovica v industriji, v Postojni je zaposlenih 2.000 v poljedelstvu 1.400 v industriji. V Gračevu 500 v industriji, 800 z ribarstvom. V Št. Petru na Krasu 700 v industriji, 1.300 v poljedelstvu.

Trst — mesto porok

V zadnjih letih se posebno opaža, da Trst zavzema prva mesta v statistiki porok. Tako je l. 1935. bil na prvem mestu izmed vseh italijanskih mest z 2.740 porokami, kar znaša 11 od tisoč. Leta 1936 pa je bil na drugem mestu. Številke za letošnje leto kažejo porast in bo Trst gotovo zopet med prvimi po številku porok.

Zanimivo je, da prihaja v Trst več mož za ženitev, kakor bi po razmerju padlo na Tržačane. Tako je mnogo Italijanov, ki vzamejo Tržačanke za žene iz Južne Italije, Sicilije, Sardinije in Severne Italije, manj pa jih je iz Srednje Italije. Število teh Italijanov kaže za letošnje leto precejšen porast napram Tržačanom. Dasi Trst prvači glede porok, je po številu rojstev skoro na zadnjem mestu. Zaradi tega se da sklepati, da ni nikake vezi oz. da ne igra nikake vloge število porok v primeri s številom rojstev. Baš Trst je lep primer tega dejstva, ker fašisti vedno tarnajo kako malo rodovitven je Trst. »Rivista, mensile della città di Trieste« je prinesla članek, v katerem išče vzroke temu visokemu številu porok. Tako pride do zaključka, da privlačujejo Tržačanke tujce zaradi svoje lepote. Da so Tržačanke res lepe, o tem se je že večkrat govorilo in to so ugotovili posebno tujci. To si razlagajo s tem, da je Trst križišče dveh ras, kjer se ti dve rasi mešata. Mons. Filip Tommasini, škof nekdanje novogradske škofije v Istri, je v 17. stol. to je zapisal: »Ljudje so lepi, ljubijo tujce in umetnike, so ljubozni ter vpljudni. Glede žen pa pristavljajo: »Ni ga tujca, ki se ne bi ustavil, da ne bi mogel dobiti žene, kajti to mesto ima mnogo žensk, ki so lepe, rdeče in bele, ter se z lahkoto zredijo in so plodovite ter poštene.« (Agis).

POGARJEVO POSESTVO OBDELUJE ENTE DI RINASCITA AGRARIA

Gorica, nov. 1937. »Ente di rinascita agraria per le Tre Venezie« je pred približno dvema letoma kupila od goriške deželne uprave obširno nekdanje Fogarjevo posestvo na desnem bregu Soče pri Pevmi. Kmalu po vojni je kupil to posestvo, ki e razteza od Grojnice do Pevmice in obsega skoraj vse pevmsko polje, tedanji goriški deželni odbor, ki je hotel tu zgraditi novo norišnico. Pozneje je ta načrt propadel in deželna uprava je dajala, kakor že prejšnji lastniki, njive in polja v najem kmetom iz Pevme in Oslavja, ki imajo malo zemlje. Sedanja lastnica pa hoče obdelovati posestvo v lastni režiji. Letos ni oddala prejšnjim najemnikom ničesar več v najem, ampak obdelala z lastnimi delavci, in sedaj gradi ob cesti, ki pelje v Pevmo, velik, modern hlev, v katerem bo prostora, kot pravijo, za petdeset glav živine. Tudi vojne razvaline Fogarjevih hiš, mesnic in hlevov ob desni glavi Šokega mostu, ki so kričale o grozotah vojne, je že skoraj odstranila in vse očedila. Brezdvomno lep napredek. Bridko je samo za tiste kmete-najemnike, ki bodo morali zdaj zaradi pomanjkanja zemlje živino odprodati in svoj domek skriti.

Delo organizacije

»Opera Balilla« v Gorici

Gorica, 30. oktobra 1937. (Agis). — Te dni praznuje Italija z velikimi svečanstimi petnajsto obletnico pohoda na Rim. Za to priliko je goriška fašistična mladinska organizacija »Balilla« izdala kratek pregled svojega dela v letu XV. Organizacija se je v tem letu posebno živahno udeleževala na telovadno-sportnem in vojaškem polju, kar se je pokazalo zlasti na manifestaciji, ki se je vršila na telovadišču »Dux«, kjer so se skazali zlasti mladi goriški mošketirji, ki so zavzeli prva mesta v klasifikaciji. Na to morajo biti goriške mlade črne srajce samo ponosne. V poročilu se naštevajo mesta, katera so zavzeli goriški fašistični mladci na teh tekmah. Med prvimi organizacijami v klasifikaciji so: ona v Tolminu, Gradiški in Idriji. Med najboljšimi posamezniki pa so »Balilla« Ložar Stanislav iz Sv. Križa pri Nabrežini, Mišon Ludovik iz Gorice, Volčič Vincenc iz Cerkne; »avantgardisti« Pavletič Dino iz Gorice, Vodopivec Bojan in Faganel Florian iz Ločnika; med »malimi Italijankami« Marija Gnezda iz Idrije, »med mladimi Italijankami« Dolenc Marija iz Gorice. Po tem vidimo, da imajo organizacije večje »uspehe« v mestih.

Vojaška svečanost v Gorici

Gorica, novembra 1937. — (Agis). — Na predvečer proslave pohoda na Rim so posvetili v fašističnem domu v Gorici sakralni v spomin padlih fašistov iz Goriške pokrajine. Blagoslovitev je izvršil Margoti, ki je ob isti priliki blagoslovil tudi dve zastavi. V steno so vdela imena padlih fašistov in sicer:

»Za nacionalno idejo padli: Anton Kerševan in dva druga; »Padli v Afriki: Fortunat Rasset, Valentin Habe, Viktor Colja, Oton Pekorari, Anton Žvokelj, Josip Božič, Franc Bajt, Franc Likar, Ludvik Kogelj, Karl Vldmar, Gabrijel Cufer in drugi, skupno 25 imen; »Padli v Španiji: Hilarij Kobal, Ivan Eržen in še trije.

Zopet o prometu Trsta

Trst, oktobra 1937 (Agis). O prometu Trsta smo že precej poročali. Nove številke prometa za mesec avgust kažejo sledeče stanje:

avgust 1936	2.624.568 kv.
avgust 1937	4.139.385 kv.

Po teh številkah se je dvignil promet za 1.514.817 ali 57,7%. Po morju in železnici je prišlo letos skupno 2.622.969 kv. (1.714.848 po morju), lani pa 1.586.472 kv. (876.603 kv. po morju). Odpolanega je bilo skupno 1.516.416 kv. (po morju 761.564 kv.). Lani pa 1.038.096 kv. (po morju 615.782 kv.). Od januarja do avgusta letos je znašal promet 34.610.004 kv., v primeri z lanskim 22.589.803 kv. Dvig znaša 12.020.210 kv. ali 53,2%. Opozorjamo tu na sankcije, o katerih često trde, da niso vplivale mnogo na promet.

MALE VESTI

— V Rimu so odkrili abesinski obelisk, ki so ga prepeljali iz svetega abesinskega mesta Axum.

— **Tanj.** »Ka ratna mornarica bit će doskora pojačana, jer će tokom narednih 4 meseci biti pušteno u more 6 novih talijanskih krstaša.

— **Talijanski poslanik u Parizu** Cerutti napustio je Pariz 31. pr. mj. na večer. Pri odlasku izjavio je: »Obožavam Francusku ne samo zbog njenih privlačivosti, već zbog onoga, što ona uistinu jest«. Opozivanje Ceruttija smatra se kao neprijateljski akt Italije prema Franciji.

— **Novu općinu Guidonia** otvorio je Mussolini govorom, u kojem je istakao važnost promicanja poljodjelstva.

— **Turska vlada** dogotovila je plan, po kojemu će sve njene vojne snage braniti turske vode od gusarskih podmornica.

— **Povodom proslave 15-godišnjice** fašističkog režima Mussolini je primio čestitke od Hitlera i generala Franca.

— **Mussolinijev govor o 15 godišnjici** pohoda na Rim sadržava u glavnom ova tri momenta: Njemačkoj kolonije, Italiji mir, a boljševizmu iz Evrope.

— **Talijanski ministar vanjskih poslova** grof Ciano u najskorije će vrijeme stići u Carigrad, a odatle u Ankaru.

— **Kanal** Za novega fašističnega tajnika je bil imenovan Alojzij Ghersini (Gržinič), mesto dosedanjega tajnika Josipa Cime.

— **Papež** je sprejel v konzistorijalni dvorani 150 karabinerjev. Držal jim je poseben govor, v katerem je povdarjal, da mu je bilo v družbi vojakov vedno prijetno. Vsem je podelil posebna odlikovanja, ki stopnjujejo po stopnjah v službi.

— **V vseh mestih** so se vršile proslave v nedeljo 31. oktobra in maše zadušnice za padlimi fašisti in za padlimi v Španiji.

— **Elektrificirali** so progo od postaje pri Sv. Andreju do Opčin.

— **Dnevnik »Paris Soir«** konačno je zabranjen u Italiji.

— **Bruno Mussolini** stigao je na Malorku, a osim njega stiglo je 500 njemačkih i talijanskih avijatičkih časnika.

— **Povodom konferencije devet sila u Bruxellesu**, u diplomatskim krugovima se očekuje da Francuska i Engleska neće poduzimati nikakove posebne ili nove akcije, ako ne bi prije imale jamstvo stvarnog sudjelovanja i Sjedinjenih Država.

— **Pakt prijateljstva između Francuske i Jugoslavije**, odnosno njegovo produženje, jučer je registrirano u glavnom tajništvu Lige Naroda.

— **Duž rijeke Sućuo** vode se žestoki bojevi između Kineza i Japancu. Uza sve to što kineski otpor popušta, bili su ipak svi japanski napadaji odbijeni.

— **Rim.** Država je naročila kovnice za denar, da skuje gotovo količino novcev od 100 zlatih lir. To bo prvi denar, ki bo nosil značko Imperija.

— **Kot poročila inozemsko časopisje**, bo negušuva žena, bivša abesinska cesrica vstopila v koptski samostan v Jeruzalemu. S tem bo zadoščeno abesinski tradiciji, po kateri morajo abesinske vladarice, ki izgubijo prestol, vstopiti v kak samostan.

— **Torinska tovarna Fiat Lingotto** je v drugi polovici septembra odslavila nič manj kot 6.000 delavcev. Redukcijo so izvršili zaradi pomanjkanja surovin. Drugi oddelki iste tovarne so skrčili urnik, napovedujejo pa spet novo krčenje delovnega urnika, ker nimajo naročil.

— **V noči od 12. na 13. oktobra** sta nastali na cisteriskih ladjah »Padua« dve veliki eksploziji. Ladjia je popolnoma razdejana. Njeni ostanki so zgoreli. Nesreča je zahtevala tudi človeških žrtev, toda do sedaj ni znano koliko. Eksplozija je nastala, ko so cisterne na parniku polnili z bencinom. Parnik je bil namenjen v Libijo in bi moral naslednji dan odpluti.

— **V zahodnem delu Sredozemskega morja** je italijanski parnik »Ettore« napadlo neznan letalo. Parnik je plul iz Amsterdamu in je bil namenjen v Genovo. Napaden je bil dan kasneje, ko je plul skozi gibraltarsko morsko ožino.

— **V Milanu so industrijski delavci** do sedaj »zbrali« v zadnjem letu 4.414.038 lir za zimsko pomoč, ki jo organizira stranka.

— **Rino Alessi** odlikovan. Predsednik vlade dr. Stojadinović je odlikoval direktorja tržaškega »Piccola« z višjim redom reda Sv. Save.

— **Fašistična stranka** je dobila 100 milijonov lir kredita, ki ga lahko izčrpa za demografsko bitko, ki je njej po-verjena.

— **Italijanska vlada** je izdala poseben dekret, v katerem v znak priznanja za zasluge v bojih proti Abesincem, odreja, da se odslej naprej Eritreji in Somaliji morajo imenovati z njihovim pravim imenom Eritreji, oz. Somaliji. Znano je, da se je teh bojev udeležilo sorazmerno mnogo Slovencev, od katerih pa so do sedaj prejeli priznanje le nekateri padli in še to na način, ki ni v korist in čast njim, kot Slovcem.

— **Mussolini** je izdal poseben proglas, v katerem poziva vse, ki se pečajo s produkcijo olja in sajenjem oljk, da je potrebno za državo dvigniti produkcijo še za 800.000 kv. letno, kar morajo sedaj upoštevati. Do sedaj so pridelali letno v državi povprečno 2.200.000 do 2.300.000 kv. oliv. Razpisane so za to posebne pokrajinske in državne nagrade.

— **Rim** je štel koncem septembra 1.236.600 prebivalcev.

„IL ROMANZO DI ABBAZIA“

Jedno pitanje: postoji li u nas neko društvo prijatelja talijanske knjige? Ako uistinu postoji — što radi? Već su prošla dva mjeseca, otkad je izašlo najnovije djelo Lucia d'Ambra. »Il romanzo di Abbazia«, i još se od »prijatelja« nije našao jedan, da ga našoj javnosti prikaže. A to ne valja, jer — ili smo prijatelji ili nismo!

Prije svega Lucio d'Ambra nije kojeko, iako mu je rođeno ime Renato Manganello. Lucio d'Ambra napisao je nekoliko romana, memoara, komedija itd. Što više — on je »accademico d'Italia«, a to nije mačji kašalj. Ima čak i pravo na titulu »Eccellenza« kao i naš Tresić, a čini mi se i na nošenje uniforme — sve kao i naš Tresić. Kod Ducea uživa veliku naklonost i milost, ergo, čovjek, o kome treba voditi računa.

Lucio d'Ambra dolazi svake godine u Opatiju na duže vremena. U predgovoru svog novog romana on nas uvjerava, kako je iz sve duše zavolio onaj lijepi kraj. Neki njegov doseljeni zemljak, s kojim se tijesno sprijateljio, neprestano je navaljivao na nj da o Opatiji napiše roman.

— Ci vuole il romanzo, il nostro romanzo...

Tako je to išlo, veli d'Ambra u svom predgovoru, dok nije jednog dana sio i uzeo da piše svoj »Romanzo di Abbazia«.

Poput kakve footbalske igre, tako se i taj roman dijeli u dva vremena — »in due tempi«. Između oba vremena ima i jedan nedugi »intermezzo«. Prvo vrijeme: između god. 1887—1890. U te dane nalazio se u Opatiji nadvojvoda Franz i njegov bratučed Andrea. Obojica Franc Jožefovi nećaci i svak sa svojom plesaćicom: Franz sa Evom, a Andrea sa Fridom. Eva i Frida mrzile su se savršeno, a stvari su se još većma zamršile i time, što se tu našla i Evina mati, Frau Strubbel kako je pisac zove, nekakva užasna nadžak-baba, uvijek gotova na skandale i na svakojaku bruku. Ona je silom htjela da se pridruži ljubavnicima, i nadvojvoda Franz, iako je tu Frau Strubbel mrzio iz sve duše, on je (zamišljite!) jednako privolio da bude s njima, iako je već unaprijed bio uvjeren, da će mu ona prokleta baba napraviti strahovitih neugodnosti...

I zaista ne potraja dugo i Frau Strubbel je učinila svoj grubi skandal kod ručka, na koji nije bila pozvana, u prisustvu obaju nadvojvoda iščukala je javno plesaćicu — Fridu. Dvije joj je vruće prilijepila. Ni jednu više ni jedne manje — priča auctor.

U to stiže u Opatiju Franc Jožef. Pogodite zašto je došao? — Da prisustvuje otvorenju tek sagradjenog Hotela Stephanie! Franc Jožef i otvorenje hotela! A znate li, čim se je Franc Jožef zabavljao u Opatiji? Darivanjem svojih fotografija sa vlastitim potpisom! Zamišljite!

Medjutim je Franz Jožef doznao i za onaj skandal, za one dvije čuške, što ih je Frau Strubbel prilijepila Fridi, ljubavnici nadvojvode Andrije. Stari je česar, razumije se, skočio iz kože i mahom zapovijedio, da se plesalice imadu stante pede vratiti u Beč, i Frau Strubbel s njima, a nadvojvoda Franz ima da ostane za kaznu u Lovranu. E, ali Frida ne će da ide prva na matuljsku stanicu, a ni Eva ni njezina strahovita mati. Što sada? Našao se neki »Arrange-tout«, koji je prišapnuo Fridi, neka ide ona prva, u tom slučaju, da će Eva i njezina mati morati da gutaju prašinu, što će je dići njezina kola. I tako je i bilo. Duhovito? — Jako!

Franzu je ubrzo dodijao Lovran, pa se krišom nastanio u Opatiji, i to u kući neke Madame Izabele Zuccarin. To je momenat, gdje nas pisac diže iz područja operete u više sfere. Izabela je rodom Venecijanka, od historičkog koljena Loredan. Slavu njezine loze pisac nam je sazeo u nekoliko njezinih predaka: jedan Dužd, tri Gonfaloniera, četiri najviša magistrata, dva admiral, jedan kardinal i jedan Svetac. Madame je nesretna. Pošla je za Zuccarina u obmani, da je on bogodani slikar, umjetnik, a kad tamo: ljudi su u njeza kupovali samo okvire, ali od njegovih slika ni da bi jedne. Kad se slike ne prodaju, znači da ne valjaju i da onaj, što ih je »smazio« nije umjetnik. I njezina je ljubav prema izdajnom Bepi Zuccarinu pala. Ona je to jedne večeri sve iskazala nadvojvodi Francu, koji ih je nato stisnuo pod svoju stranu kabanicu i odveo napolje.

— Vi amo, Isabella...

— E vi amo anch'io, mio Franz...

E ci fu quella notte, su un prato nascondito in una selva odorante di lauri un'alcova felice di più, sotto le stelle di Abbazia.

Kad bi opatijske trave umjele da govore, ispričale bi one i drukčijih pripovijesti. Sve je to lijepo, ali što će na sve to onaj Svetac Loredan, Izabelin daljnji rođak? Gledajući ih sa svojih vedrina onako pružene na travi, zacijelo je uzdahnuo:

— Che porchi!

Tu se svršava prvo vrijeme footbala ili bolje reći — romana. Od 1890. pa sve onamo do 1916. ne događia se ništa. Tek se zna, da je ona sakrivena livadica urodila nekim plodom: rodio se sinčić, kome je Izabela — la Dogaressa — kako ju je nazivao Franz — dala na krstu ime Rudolf, da se nekako oduži »habzburškoj kući slavnog«. Dok je Izabelin stariji sin, Jakopo,

što ga je imala sa svojim zakonitim Zuccarinom, već izrana dezertirao u Italiju i tamo ostao, dotle se je mladi Rudolf već po nekom atavističkom nagnuću usidrio u Opatiji. I u početku rata ostao tu kao austrijski oficir. Njegovo mjesto bilo je zapravo na »Schutzhausu Stephanie«, na Poklonu, pod Učkom. Jednog dana spustio se tu u blizini zbog nekakvog defekta jedan talijanski aeroplan, a u njemu (gle čuda!) Zuccarinov rođeni brat po majci — Jakopo, veliki lomigora, »spaccone«, kako ga benevolentno nazivlje auctor. Pošto se avion nekako pokrpao, oba su brata odletjela u Italiju. I time svršava »intermezzo«. U drugom vremenu — nel secondo tempo — ima da se odluči, hoće li se Rudolf Zuccarin oženiti sa Karlotom Warfel ili ne će.

Njih se dvoje vole, ali dr. Warfel ne će da dade kćer negdašnjem dezertiru, Rudolfu. Dr. Warfel, vjeran svojim davnim austrijskim osjećajima, insistira na toj svojoj odluci. Ne da i ne da! Ni njegova žena, Karlotina majka, negdašnja plesaćica Frida (gle čuda!) ne će da dade kćer u kuću omražene Venecijanke. Nato stupa u akciju lomigora Zuccarin Jakopo, fašist »della prima ora«. Dru Warfelu očitao je, javno u kavani sve što je znao i što je gdje čuo protiv Austrije i negdašnjih i sadašnjih Austrijanaca. U svojoj diatribi išao je tako daleko, da je auctor, Lucio d'Ambra, obnašao u neke potrebne, da one njegove goropadne riječetine malo ublaži podvukavši da su sada odnosi između Austrije i Italije srdačni itd. Ali lomigora Jakopo ne popušta. Rudolf se i Karlotu vole, oni će biti svoji, na puklo kud puklo.

I sada slijedi jedna od zaista najorginalnijih stranica u romanu, možemo reći i najtipičnija, najinteresantnija, najdublja. Jakopo je kod bivše plesaćice Frida. Pošto je na nju sasuo tuču najprostijih kasarskih izraza, prihvati:

— Un questore di Fiume, per esempio, potrebbene benissimo domandarvi un giorno o l'altro, che cosa voi andate a fare, varie volte in un mese, dall'altra parte del ponte di Sussak?...

— Ho a Sussak degli amici, vado a vederli.

— Esattamente! Ma quali amici? Ufficiali jugoslavi ai quali voi portate, da quell'altra parte del ponte di Fiume, le più interessanti notizie...

— È falso!

— È vero! E c'è di più!

I to ide tako redom, dok nije jadnoj Fridi utirao u kosti nemalo straha. No taj isti Jakopo pošto je taj prizor iznio pred majku, priznao je sam, da Frida nije nikakva špijunka, njezin muž da ima u Sussaku nekakve sasvim neopasne prijatelje.

Izredni davek na delniške družbe

Rim, oktobra 1937. — (Agis) — Za kritje potreb, predvsem Italijanske zunanje trgovine in uravnovešanje proračuna ter trgovinske bilance, je vlada razpisala izredni davek na delniške družbe. Prizadete niso pri tem industrijske in trgovske družbe, ki imajo individualni karakter ki so tudi v večini. Teh družb, ki bodo morale nositi novo breme je v Italiji okoli 20.000, njih kapitali znašajo 46 milijard, in imajo 17 milijard rezerv. Država bo dobila od tega okoli 6 milijard od 1 marca 1938 do 10 junija 1940. Družbam so dovoljene za izplačevanje neke olajšave. Novi davek utemeljujejo tako, »da s tem fašistična Italija preskrbuje sebi prepotrebna sredstva za povečanje svojih pravic do dela in varnosti«. Malo pred tem dekretom, ki je obremenil italijansko gospodarstvo s novim davkom, pa je izšel drugi dekret, v katerem se določa 3 milijarde lir izrednega kredita za gradnjo, popravilo in vzdrževanje cest, predvsem v Vzhodni Afriki. Izgleda torej, da to posojilo ne bo šlo toliko za uravnovešanje bilance, katere negativni saldo znaša že sedaj okoli 5 milijard, ampak za kritje popolnoma drugih nujnejših potreb. Značilno je le to, da je sedaj država segla po velikih kapitalistih podjetjih in ne več po malem človeku. Zadnje posojilo na nepremičnine, od katerega še ni poteklo leto, je namreč nižje sloje, zlasti kmete, tako prizadelo, da si ne morejo opomoči, in da bi sploh vsaka najmanjša nova državna obremenitev popolnoma uničila gospodarsko podlago kmetijstva.

Vatikan priznal režim generala Franca

e Trst, oktobra 1937. (Agis). Kot poročajo časopisi je uvedel general Franco v šolo spet verouk. Druge vesti spet poročajo, da je Vatikan definitivno priznal režim generala Franca v Španiji. Zastopnik vatikanskega državnega tajništva je v Burgozju že izročil vladji generala Franca noto, ki vsebuje priznanje nacionalističnega režima.

»innocue amicizie...«

— Ma ho lanciato il sospetto per metterle paura...

Ovo je vrhunac... umjetnosti. One prave, što dieluje neposredno i što je osjećaju toliki naši... I još kako!

A kako se u tom romanu Lucio d'Ambra drži prema domaćem, hrvatskom elementu Opatije? Ignoriše ga savršeno. Nekoliko puta nabraja razne jezike, što se u Opatiji govore, ali o našem ni spomena. Ipak ima dva tri mjesta gdje se uzgredice očešao o Hrvate. Da spomenem samo jedno:

— ...e siamo andati anche a Trieste dove avevo da dire il fatto mio a quattro vecchi Croati... che ora ho ridotti manisueti e umili come cagnolini che vengono a leccarmi le mani...

Stile accademico — zar ne?

Spominje nas i u razgovoru sa Andrijanom Andrijani nama odavno poznata ličnost, unpravljia sada »Rifugio Elena d'Aosta«. Lucio d'Ambra meće mu u svom romanu u usta ove riječi:

— God. 1914. htio sam kao dobrovoljac u vojsku... Mislio sam u početku da se radi samo »di dare addosso ai Croati«. Nisu me htjeli. Kasnije, god. 1916. tražili su me sami... E, ali ja sam »kapirao«... trebalo je ići na Talijane... I tu su meni pomogle moje »vene varicose«... Svi koji poznadu Andrijanija, samo se smiju tim naivnostima. Sasvim drukčije operirao je auctor s Karlotinim ocem, drom Warfelom. Njeza je prikazao kao okorjelog i do krajnosti komičnog Austrijanca, no bit će da se u to sjetio farnoznih rimskih protokola, jer je na vrijeme ulio malo vode u ono svoje antiaustrijsko vino i zamudrovao ovako:

— Da je barem (taj dr. Warfel) Austrijanac! Ali nije. E vagamente slavo, di non si sa dove, e sicuramente israelita.

Ovo posljednje stoji. Dr. Warfel (ima li ko u Opatiji te ga ne pozna?) autentičan je Židov, a slavenskoga ima u njemu unpravo toliko, koliko i u Luciu d'Ambra — malajskoga. Ali to su sitnice, preko kojih će naše društvo prijatelja talijanske knjige preći — uvjereni smo — s dobrohotnim posmihiem.

Inače je roman savršeno napisan, što nije ni čudo, kad se zna, da mu je auctorom Lucio d'Ambra, rođeni Rimljanin i još k tome accademico d'Italia!

U stvari pak taj roman ne bi ništa izgubio od svoje vrijednosti i kolorita, kad bi mu naslov umjesto »Il romanzo di Abbazia« glasio — »Il romanzo di... Vatelapesca«.

Saharin.

TALIJANSKE GOSPODARSKE POTEŠKOĆE

10 POSTO ODUZIMANJE GLAVNICE — JEDNA VRST KRUHA

Rim, nov. Zakonski dekret kojim se uzelo od svih dioničkih društava jednokratnim izvanrednim podavanjem 10 posto od cjelokupne dioničke glavnice, kao i od svih rezervnih fondova poslužiti će, kako tvrde talijanski listovi zato, da se pokrije deficit državnog proračuna. U vezi s time se ističe da u Italiji postoji 20.000 dioničkih društava sa dioničkom glavnicom od 46 milijarda lira. Ubriranje ovog vanrednog poreza od 10 posto na cijelu dioničku glavnicu i sve rezervne fondove vršit će se u 15 obroka, a svaki obrok plativ je kroz 2 mjeseca. Računa se da će time država u najkraće vrijeme dobiti 6 milijardi lira, koje su joj neophodne potrebne da pokrije deficit.

Vlada je izdala dekret kojim se određuje da se u cijeloj Italiji od 10 novembra može praviti samo jedna vrsta kruha od miješanog brašna.

Riječki stočni sajam

Rijeka, 30 oktobra. Ovog tjedna dopremljeno je u štale slobodnih skladišta na Rijeku: 58 vagona stoke iz Mađarske, 3 vagona iz Jugoslavije, 2 iz Rumunjske sa ukupno 1088 grla stoke i to: 448 volova, 23 bika, 184 krava, 397 junica i 36 teladi. Od toga prodano je: 62 vagona sa 1046 grla stoke, a neprodano 1 vagon sa 20 grla, a uvezeno u slobodnu riječku zonu 22 komada. — Cijene koje su postignute bile su: volovi, specijalni, od lira 5—5.50 za kg. žive vage, volovi I vrste od lira 4.60—4.90 za kg žive vage, volovi II vrste, od lira 4.30—4.50 za kg žive vage, krave I vrste, od lira 3.90—4.15 za kg žive vage, krave II vrste, od lira 3.20—3.85 za kg žive vage, junice od lira od lira 4.35—4.75 za kg žive vage.

TISOČ TOPOV JE BILO ODPOSILANIH

Firence, oktobra 1937. (Agis) Kot poročajo iz dobro poučenih krogov, je bilo 15 septembra t. l. odposlanih iz Fortezze da Basso 1000 topov kalibra 75/27. Domneva se, da so bili namenjeni v Španijo.

ZABORAVLJENI ISTARSKI OTOCI

Rijetko kada donosi »Istra« vijesti sa četiri manja otoka u Kvarneru, gdje živi sto po sto naše pučanstvo. To su: Susak, Unije, Ilovik i Srakane.

Susak. — Najinteresantniji je mjestu njima Susak (tal. Sansego). Otok je pokrit pijeskom. Narod se bavi ribarstvom i gojenjem loze. Drugo ne može na otoku radi pijeska da uspeva. Ribarstvom se je ove godine narod dosta pomogao, jer je lov na srdele bio veoma dobar, dok je groždju kiša mnogo naškodila, a mnogo štete je učinila i poljima, jer je bujica radi pješčanog tla zemlju razrovala tako, da vlasnici ne mogu da razaberu ni granice svojih imanja. I kućama je kiša nanijela mnogo štete, jer selo leži ispod pješčane naslage, pa je voda pijesak nanijela u kuće i više obitelji se moralo iseliti iz kuća iz bojazni da im se kuća ne sruši. Pučanstvo se drži još uvijek starih običaja, pa ovdje vidimo ljude i žene u narodnim nošnjama, što na drugim otocima iščezava. Na svim drugim otocima broj pučanstva pada, na ovom otoku broj raste, tako da danas broji Susak oko 3000 osoba kao i Mali Lošinj. Budući da pučanstvo živi u oskudici ne može radi toga redovno podmiriti poreza, pa su mnogi zaduženi. Da bi na lijep način došli do poreza vlasti su sagradile u Susaku zajedničku konobu, gdje sakuplja ju svi seljaci svoje groždje, pa se tako jednim dijelom vina najprije plati porez, a ostatak isplati pučanstvu.

Unije broje oko 1200 stanovnika. Narod se bavi ribarstvom, gojenjem loze i maslina za svoju potrebu; sije nešto pšenice i kukuruza. Radi loših primjera doseljene talijanske inteligencije, moral u narodu nazaduje. Broj pučanstva pada, dosta ih se iselilo ponajviše u Ameriku, ali se niko više ne vraća, kao što je to bilo u prijašnja vremena. Uslijed oskudne hrane uvukoše se među narod mnoge bolesti za koje se prije na Unijama nije znalo.

Srakane — (tal. Canidole) — broji oko 220 stanovnika. U svemu slič otoku Unije.

Ilovik — (tal. Asinello) — broji oko 450 stanovnika. Narod se bavi ribarstvom, gojenjem ovaca, a ima i nešto maslina za domaću potrebu. Broj pučanstva naglo pada, tako da ih godišnje umre od 15 do 20, a rođi se oko 2 do 4. Pučanstvo živi u velikoj oskudici, jer nema više onih, koji žive u Americi, da bi slali kući svoje prištjednje.

Na svim ovim otocima postoje škole, koje imadu u prvom redu zadaću, da naš narod raznaroduje. Isto tako je i u crkvama. Radi poreza je već mnogo imanja išlo na dražbu, a i više će toga biti, jer pučanstvo ne može snasati poreza i ne može da privredni ni ono malo što nužno treba za svakdanju hranu. Rijetko je koji, koji se hrani kruhom, već se jede palenta, a i ta ne u dovoljnim količinama.

BROJKE O BIJEDI U ČIČARIJI

Vodice, oktobra 1937. Do 1930 godine još se moglo nekako proživjeti, ali od tada dalje svakim danom iz gore na gore. Od te godine do danas u našem je selu otišlo na bubanj devetnaest imanja sve zbog poreza i drugih nameta. Broj rogata mave smanjio se je od 49 komada na 27, broj konja i mazga smanjio se od 22 komada na 7, broj ovaca od 657 na 230, broj koza od pedeset na ništa, jer je zakonom zabranjeno da ih držimo. Broj dućana smanjio se od četiri na jednog, broj gostionica od pet na dvije. Od 1918 do danas iselilo se iz našeg sela 59 porodica i to nešto u obližnje gradove, a većim dijelom u inozemstvo, a neoženjeni koji su otišli i koji se nisu vratili jest 19. U trim selima koje spadaju u našu župu, Vodice, Jelovice i Dabne, rodilo se 83 djece, od kojih je 9 nakon kratkog vremena umrlo, a umrlo odraslih i djece 103. Broj vjenčanih kroz to vrijeme bilo je 14. Zidanje i popravljjanje kuća spalo je na nulu, jer nitko ne može da nešto popravi a kamo li da zida.

Gornje brojke jasno pokazuju da mi u ovim krajevima idemo rakovim putem, ali nije bolje ni u susjednim selima. Mogli bi reći da je u nekim još gore. Kroz ovih par godina prosjačenje se kod nas utrostručilo.

VOJAŠTVO SLABO OBLEČENO

Trst, nov. 1937. (Agis). Talijansko vojaštvo je vedno paradržalo u lepim in novih uniformah kot menda nikjer drugje v Evropi. To jim je bilo treba ob vsaki priliki priznati. Toda posledice zadnjih dveih vojaških intervencij so se kmalu pokazale, poleg na ostalih točkah, tudi na uniformah zlasti nižjega vojaštva. Posebno mnogo obleke se je pokvarilo in zdelalo v Abesiniji, a nič manj ne sedaj v Španiji. Tako vidimo, da hodišo danes vojaki, zlasti v notranjosti zelo slabo oblečeni in celo razcapani. V mestih in v obmejnih krajih seveda še pazijo na njih lično zunanost.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

NAŠI V SLOVENSKIH REVIJAH

Ljubljana, oktobra 1937. (Agis) — Ljubljanska mesečna revija »Sodobnost« je v svoji šesti številki prinesla nadaljevanje Prepeluhovih »Pripomb k naši prevratni dobi«; med kritiko poročilo o F. S. Finžgarjevih »Zbranih spisih VIII« in dr. Fr. Delovih »Zbranih spisih II«, ki ga je spisal Lino Legiša, v političnem obzorniku pa piše Maks Rejc pod naslovom »Okno v svet«.

Dvojna 7-8 številka iste revije prinaša esej Borisa Furlana »Socialna filozofija Anatola Francea«, pet pesmi Iga Grudna, in sicer »Narobe svet«, »Jutro na Savi«, »Pagajček Kiki«, »Leonidas« in »Ex oriente lux«, nadaljevanje Prepeluhovih »Pripomb k naši prevratni dobi«; v političnem obzorniku piše Albert Kos članek »Po dveh letih iskanja«.

Deveta številka iste revije prinaša sonet Erne Muserjeve »Ljubljana«, članek Vita Kraigherja »Slovenstvo in Hitlerizem«, nadaljevanje »Pripomb k naši prevratni dobi« od Albina Prepeluha; Igo Gruden priobčuje dve pesmi, in sicer »Tiskovna svoboda« in tri sonete pod naslovom »Poslanica Dragiši Vasiču«; med političnim obzornikom priobčuje Albert Kos članek »Za novo ustavo«, med kritiko pa piše Lino Legiša o dr. Iv. Pregljevi knjižici »Osnovne črte iz književne teorije«.

Literarni mesečnik »Ljubljanski Zvon« prinaša v dvojni 7-8 številki esej Iva Brnčiča »Za Cankarjevo podobo«, odlomek Brnčičeve drame »Med štirimi stenami«. Med kritiko se oglašja naš odlični rojak Andrej Budal s poročilom »Iz Bevkove delavnice«, v socialnem obzorniku pa priobčuje Vito Kraigher članek »Pravni pogledi na stavko«.

»Mladika« prinaša v sedmi številki nadaljevanje uvodne povesti Mare Husove »Žive plamenice«, ki izhaja že od prve številke letošnjega letnika, Venceslav Winkler priobčuje kratko črtico »Dva rodova«, Venceslav Sejavac pa pesem »Izgubljeni sin«. Niko Kuret priobčuje daljši prispevek o »Otroških igračah«. Med novimi izdajami knjig piše Mladikin poročevalec tudi o prevodu romana »Golobje in jastrebi« od Grazie Deledda, ki ga je prevedel dr. Joža Lovrenčič.

Osma številka iste revije prinaša na uvodnem mestu nadaljevanje povesti »Žive plamenice«, ki jo piše Mara Husova, Venceslav Sejavac priobčuje dve pesmi »Ukleti grada« in »Prvo poletje«; Bogomir Magajna priobčuje novo legendo, in sicer »Legenda o Marti, kapitanu in Barbarski Mariji«.

med novimi knjigami je navedena tudi knjiga Fr. Weiser-ja »Najmlajši poročevalec«, katere prevod je oskrbel dr. Joža Lovrenčič.

Deveta številka »Mladike« prinaša nadaljevanje povesti Mare Husove »Žive plamenice«, Ivan Zorec priobčuje iz starih spominov tudi nekaj o Dragotinu Ketteju, Jano Samec priobčuje pesem »Zadnja ura«; objavljena je tudi fotografija pisateljice Mara Husove, naše rojakinje, doma s Krassa.

Deseta številka »Mladike« prinaša nadaljevanje uvodne povesti »Žive plamenice« od Mare Husove, kratko črtico »Umetniški koncert« priobčuje Mara Husova, Stanko Vuk pa pesem »Veter«, Niko Kuret piše o »Igračah za otroke v tretjem in četrtem letu«.

»Modra ptica« prinaša v svoji sedmi številki novelo Vladimirja Bartola »Pozni zdravnik«, Bogomir Magajna pa priobčuje »V kraljestvu meskelinat«.

V dvojni 10-11 številki iste revije pa priobčuje Bogomir Magajna daljšo novelo »Fantazije na Ratitovcu«.

V šestih številki mladinskega lista »Naš rod« je priobčil Angelo Cerkovnik krajšo črtico »Francina jopca«, ilustracije pa je oskrbel Božidar Jakac, ista številka prinaša dve pesmici iz zapuščine pok. Srečka Kosovela, in sicer »Kje?« in »Dete na trati«.

Sedma številka »Naš rod« prinaša krajši sestavek Jos. Ribičiča »Mamina dušica«.

Osma številka prinaša kratko črtico »Češnjec«, ki jo je spisala Mara Husova, ter pravljico »Zlodej na svatbi od Karla Siroka«, ilustracije je oskrbel Niko Pirnat.

S pričetkom šolskega leta je izšla prva številka »Našega roda« 1. 1937-38. Naslovno stran je narisal J. Trpin. V prvi številki se oglašja Venc. Winkler s črtico »Matejko«, France Bevk s črtico »Pesterna«, Josip Ribičič priobčuje slikanico »Jakec-Pakec«, ki jo je ilustriral M. Bambič.

NOVI BROJ »MORNARA«

Izašao je iz štampe novi broj Car-Eminovog časopisa »Mornar« sa slijedećim sadržajem: »Mornar«: Pariz i London. — Gdje je Francuska? — Sedam pitanja. — B. Š.: Novi direktor pomorskog saobraćaja. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Josip D. Vidošić. — Po Vjekoslavu Klaiću: Domisljatost krčkog kneza Bartola Frankopana. — Luj Dorčić: Brodolom »Tamnice na jedra«. — Štramba. — (»N«): Koliko su visoki morski valovi. — Pariška izložba. — Odgovori na sedam pitanja. — Vjerna ladja.

Beogradska »Politika«

o Anti Dukiću

Beogradska »Politika« od 4 o. m. j. donosi članak sa slikom o Anti Dukiću povodom njegove sedamdesetgodišnjice.

GREGORIĆ PO RADIU V ESPERANTU

Ljubljana, 4 nov. 1937. Danes zvečer od 22.15 do 23.15 ure bo oddajal Radio Ljubljana »Simon Gregoričev uro« v esperantskem jeziku, ki jo je pripravil Klub esperantistov v Ljubljani skupno z pevskim odsekom godbenega društva »Sloga«. Spored je sledeči: 1) Naša zvezda, 2) Simon Gregorič, predavanje, 3) Pogled v nedolžno oko, 4) Življenje ni praznik, 5) Nazaj v planski raj, 6) Človeka nikar, 7) Izgubljeni cvet, 8) Domovini, 9) Njega ni!

Cela ura je v esperantskem jeziku s sodelovanjem članov Kluba esperantistov v Ljubljani. Pesmi se bodo pele po prevodu prof. Modrijana. Pojasnila k posameznim točkam bo podajal g. Mizerit Deziderij.

Mirko Polič povabljen

na gostovanje v Prago

Kakor izvemo, je vodstvo praškega Narodnega divadla povabilo ravnatelja ljubljanske opere g. Mirka Poliča, da dirigira predstavi »Evgenij Onjegin« in »Hudič na vasi«. Dan gostovanja še ni določen.

PROF. N. ŽIC O MIGRACIJI HRVATA U ZAPADNU ISTRU

U splitskom »Jadranskom Dnevniku« prikazuje prof. Nikola Žic migraciju Hrvata u zapadnu Istru. Radnja prof. Žica je dokumentovana i iz nje se vidi još jednom da na Istru imamo pravo ne samo po narodnosnom, već i po historičkom principu.

MARIO NORDIO PIŠE KNJIGU O JUGOSLAVIJI

U Zagrebu boravio je par dana poznati talijanski novinar, glavni urednik tršćanskog »Piccola«, Mario Nordio. Saznajemo da on upravo sada radi na opsežnoj knjizi o Jugoslaviji. Mario Nordio proputovao je gotovo cijelu Jugoslaviju i proučavao njenu kulturu i napredak nakon rata, te će ova svoja opažanja iznijeti u toj knjizi.

Apel zastopnika »Istre« v Celju

Celje, 4 nov. 1937. — Naša emigracija se premalo zaveda svojih dolžnosti do svojega edinega glasila. Mnogo je med nami ljudi, ki bi z lahkoto odrinili letno 48.— dinarjev za naročnino lista, drugi pa so na list naročeni, pa te malenkostne naročnine ne plačajo.

Iz pregleda, ki mi ga je poslalo uredništvo je razvidno da so samo v celjskem rajonu dolžni na naročnini cca Din 1200.—, kaj bi šele bilo če bi pregledali listo vseh naročnikov res, da so med njimi izjeme, ampak številu dolžnikov saj tako je razvidno iz celjskega seznama prevladuje. Da se temu odpomore smatram, kot poverjenik za Celje, Konjice, Šmarje pri Jelšah, Slovenjgradec, Gornji grad in Laško za svojo dolžnost, da spomnim vse naročnike v svojem rajonu naj se spomnijo svoje dolžnosti do edinega našega glasila katero nam tedensko prinaša vesti iz naše rodne grude. Rojaki zavedajte se, da se vzdržuje »Istra« od same požrtvovalnosti in podpore naročnikov ter da s tem da ne plačujete redno naročnine še to edino glasilo ugonablja.

Ne odlašajte, ne izgovarjajte se, da boste naročnino sami nakazali samo zato, da se me iznebite. Te dni Vas bom obiskal, oddalnejše pa prosim, da naročnino nakažete neposredno na uredništvo lista odnosno, da na kakršenkoli način pošljete dolžno vsoto meni in jo bom jaz takoj nakazal uredništvu. Ker moj dopis na vse dolžnike ni obrodil uspeha upam, da bo današnji moj opomin Vas spomnil na Vaše razdiralno delo, ki ga povzročate s tem, da lista ne plačate.

BRADAC DRAGO

ODLAZAK G. ANTE RUŽIČA IZ SUŠAKA

Sušak, oktobra 1937. G. ing. Ante Ružič, pretsjednik društva »Istra« u Sušaku, premješten je u Beograd za savjetnika Odjeljenja za vrhovni šumarski nadzor u Ministarstvu šuma i ruda.

Članovi društva i prijatelji priredili su mu 23 pr. m. j. opusnu večeru u Sušaku, na kojoj je sudjelovalo oko 60 njegovih prijatelja.

Palo je nekoliko srdačnih zdravica u kojima je istican požrtvovan rad ing. Ružiča u sušačkom društvu.

I uredništvo sa svoje strane čestita g. ing. Ružiču na unapređenju i ujedno žali što odlazi sa Sušaka, jer time gubi naš list dobrog saradnika iz onog kraja.

NIKOLA ŽIC, ZAGREB:

IZ GRADE ZA ZBORNİK O ISTRI

NEREZINE (franjevački samostan).

A. a) Franjevačka crkva sagrađena je početkom XVI. vijeka, a posvećena dne 15. listopada 1515. Dao ju je (kao i samostan) sagrađiti Colono de Drosa i njegova žena Chiara Bochini god. 1505; Stil: bizantinski (grčki križ).

b) Samostanski zvonik: počeo ga graditi jedan laik redovnik arhitekt god. 1590., a bi dovršen god. 1604. skrbili O. Ljudevita iz Osora. Ovo je arhitektonski najzanimljiviji zvonik u svemu Kvarneru. God. 1906. bi popravljen od vlade.

B. a) (Nepoznati autor:) Sv. Gaudencij, sv. Bonaventura, sv. Nikola de Bari i sv. Klara. (God. ?) Na velikom žrtveniku.

b) (Nepoznati autor:) sv. Ante; (god. ?) U kapeli — otraga.

c) (Nepoznati autor:) sv. Kata i sv. Lucija; slika malog formata, a velike vrijednosti; (god. ?) Darovao dr. Franjo Colombo.

O. Benedikt Staničić, gvardijan.

OPATIJA.

A. a) Crkva je bila više puta pregrađena, tako da od starine ima samo 1 i ½ m zidina (u vis) od god. 1504. Sagrađio ju je opat Šimun; slog: romanski.

b) kapelu na groblju iz god. 1908. sagrađila općina; slog: romanski.

c) kapelica sv. Kuzme i sv. Damjana (obujam po prilici 3 m²). (Graditelj i vrijeme ?)

(Op. Slika crkve reproducirana je na razglednicama.)

B. U crkvi i u spremištu (riznici) nalaze se slijedeće uljene slike na platnu, ali prema izjavi vještaka bez umjetničke vrijednosti:

a) Nepoznati autor: sv. Ivan Krstitelj.

b) isto: Bl. Dj. Marija sa Djetetom.

c) isto: sv. Magdalena.

d) isto: sv. Antun Padovanski i

e) isto: sv. Franjo Ksaverski.

f) U kapelici sv. Kuzme i sv. Damjana nalazi se starinska slika istih svetaca, ali također bez umjetničke vrijednosti.

C. Rendić: Spavajuća djevojka; nadgrobni spomenik obitelji Iv. Tomašić, izrađen vrlo lijepo god. 1903.

Matija Dubrović, kapelan.

OSOR.

(Iz pisma, mjesto odgovora na upitni arak:) ... Nije mi moguće, da u par po- teza opišem razne starine, kojima Osor razmierno obiluje, možda uvećoj mjeri,

nego ikoje mjesto u Istri...

Franjo Volarić, natpop župnik-dekan.

PAZ.

A. a) Župna crkva je iz XVII. stoljeća.

b) U kapeli na Belaju nalazi se gotska ploča prenesena amo iz Čepića (gl. Jelić, Fontes historici, XV. vijek).

C. a) Sarkofag grofice Barbo; XVII. vijek.

b) oporuka grofa Barbo, na kamen uklesana; XVII. vijek.

c) ploča sa gotskim ornamentom i napisom; XIV. vijek.

(Op. Svi napisi na latinskom jeziku).

Franjo Jurinčić, župnik.

PIRAN.

(Upitni arak ispunio je savjesno g. geo- metar Milan Kurent. Pošto je grad talijan- ski te su sve umjetnine isključivo talijan- skog porijekla, čini mi se, da bi nabiranje- tih umjetnina išlo preko okvira ovog iz- vještaja.)

PODGRAD.

A. a) Stara crkva sv. Jakoba s napi- som na podu: anno 1733. i drugim na por- talu: 1645. (Slog ?)

b) Nova crkva sv. Cirila i Metoda, slav. apostola. Sagrađena u god. 1909.—1910., povećana god. 1911. Slog: romanski.

c) ruševine starog grada iz god. 1313. (Vidi Valvasori!).

M. Huša.

PODGRAJE.

A. Crkva bez izrazitog sloga nepoznate starosti. Na kropioniku uklesana je godina 1711. Druzih znamenitosti, koje bi vrijedilo spomenuti, nema.

Štefan Jenko, vikar.

PREGARJE.

A. Crkva iz godine 1646. bez zanimli- vosti. Nema ovdje znamenitih starina. Na- rod je bijedan te ne nosi više narodnog odijela. Prije su se »Brkinci« nosili, poput Kranjaca u Notranjskoj, koji graniče uz Pregarje.

Logar, kurat.

PULA.

(Iz pisma mjesto odgovora na upitni arak:) ... ta naša Istra krije u sebi nel- mjerno bogatstvo umjetnosti sviju mogućih vrsta. U Pulji okolić na svakom koraku oko zamjećuje tragove starorimske, pogan- ske i kršćanske umjetnosti. Meni je nemo- guće ispuniti upitni arak, jer ne znam, gdje bih započeo, već bi Vas upozorio na knjige,

gdje je to vjerno sakupljeno i ilustrirano... (Gl. str. 3.)

pop Janko, koralni vikar.

RAKALJ.

A. a) Po jednom prepisu od 11./10. 1638. u ovom župnom arhivu, ova župa postoji već najmanje od godine 1448., ali je nepo- znato ime osobe, koja je crkvu sagrađila i koje godine. Crkva je građena u roman- skom stilu.

b) Kapela sv. Janje (Agnije) u Starom Raklju; slog: romanski; (god. ?)

c) Dio crkve sv. Teodora i sv. Križa. Od sv. Križa čuva se u župnoj crkvi ogro- man križ.

D. Nazivi dijelova ženskog odijela: »Facó na kite«, »modrine na kline« i »na upleče«, »pastoli na klepetac«, »čerma« i »krpet«.

b) Nazivi dijelova muškog odijela, »kla- buke«, »koréte«, »krožete«, »brageše na ku- čke«.

c) posudje: svuda su poznati rakaljski lonci.

d) kola, larmi: jeram iz Barbanštine.

e) glazbala: »mih«.

f) nakit: prsteni i naušnice.

Matej Škabić, župe upravitelj.

RAKOTOLE.

A. (Iz pisma, mjesto odgovora na upi- te:) ... ja Vam moram vratiti upitni arak posve čist, jer u ovim neznatnim selima nema žalibože ni gradjevina ni slika ni ikoli drugih spomenika — osim mletačke zapuštenosti!...

Grgur Berkan, upravitelj župe.

RICMANJE.

A. Župna crkva (u renesansnom slogu) bila je sagrađena god. 1771. mjesto starije, za koju se pak neznata, kada je bila sagra- đena. Graditelj: Rudolfo Deretti iz Trsta.

B. a) Nepoznati autor: Majka Božja sa dva sveca; uljena slika na platnu; (god. ?); na glavnom oltaru.

b) nepoznati autor: Sv. Franjo Serafin, uljena slika na platnu; (god. ?) na stijeni.

c) Nepoznati autor: Borba Ricmanjaca sa Francuzima; uljena slika na drvu iz god. 1792 (Jedna između mnogih slika ho- dočasnikla).

C. a) Veliki oltar: kamen. Djelo Ivana Calzuttija iz god. 1770.

b) Nepoznati autor: Bijeg u Egipat; re- lief na menzi iz god. 1771.

D. Umjetni obrt:

a) krasan misni plašt od svile, dar ca- rice Marije Terezije;

b) stari glagolski misal, koji nije bio ovdje od početka, nego je kasnije kupljen

Ivan Zega, župnik.

RODIK.

A. a) Župna crkva je sazidana god. 1646., a ladja povećana god. 1786. Stari dio crkve (prezbiterij) je u gotskom slogu, no- vi je bez izrazitoga sloga.

b) Podružnica Majke Božje u Kačica- ma; sagrađena 1771. u gotskom slogu.

c) Podružnica u Podgradu; gotski slog (God. ?)

d) Lijepi »sacrarium«, lijepa propovje- daonica i tri oltara, sve od mramora.

Jos. Elsnić, župnik.

SLUM.

A. Ladja župne crkve sazidana je god. 1871., dok je maleni prezbiterij građen prema glagolskom napisu (godine) 1555. Prezbiterij pokazuje gotski slog.

B. Na vrlo starom drvenom i trošnom oltaru nalazi se par malenih slika na drvu. Slike su doista izrazite i vrlo stare, ali po svoj prilici bez umjetničke vrijednosti.

C. Novi, drveni kip Presv. Srca Isusova, iz Tirolske.

D. a) nazivi ženskog odijela: »kamižot«, »suknja«, »čerma«.

b) nazivi muškog odijela: »krožate«, »bencoreki«, »škafuni«.

(Op. U Slumu se pred 25 godina počelo čičsko odijelo zamjenjivati »civilnim«, tako da sada nije moguće raspoznati Slumca, da li je Čič. Nazivi čičskog odijela saču- vani su u župi Mune.)

c) posudje: »talér«, skleda (zdijela), u kojoj se mliješi, »barigle« (jednoć — pred 40 godina — rabili su mjebove za vino), tronog (za pečenje u kuhinji).

d) glazbala: »Mijeh«.

(Op. Ostalo je jednostavno, kao na ci- jeloj Buzeštini.)

Josip Flego, župe upravitelj.

SOVINJAK.

A. Župna crkva, jednostavna (četiri zi- dine) sa glagolskim, često već priopćenim napisom na zvoniku; stara je oko 350 god.

B. Nepoznati autor: Slika trojednoga Boga (tri glave predložuju jednog Boga); uljena slika na platnu. Nalazi se u kući Adolfa Sirotića.

(Op. Jedna slična slika bila je priop- ćena godine 1912. u listu »Das interessante Blatt«. Nekada je bilo mnogo takovih slika po crkvama, ali su sv. oci pape (?) zabra- nili podržavati ih. Čudnovato, što se ova slika sačuvala.)

Zorko Klun, župe upravitelj.

SV. JAKOV.

(Iz pisma mjesto odgovora na upite:) ... budući da u ovoj župi u sv. Jakovu (Male Nerezine) nema ništa osobita i va- žna što se tiče graditeljstva, slikarstva i kiparstva, povraćam arak čist...

O. Dinko Tomić, excurendo provizor.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

IDEJNI TEČAJ V CELJU

V nedeljo, dne 24. oktobra se je vršil v okrilju društva »Soča« idejni tečaj, kateri je pokazal zanimanje članstva za delo v društvu. Tečaj se je udeležilo poleg 65 članov društva tudi delegacija »Orjema« iz Trbovelj in Laškega, docim bratska društva »Gorica« Ptuj, »Jadrane« in »Nanose« Maribor na vabilo »Soče« sploh niso odgovorili.

Po prvotnem načrtu bi morala nastopiti kot govornika rojaka: Pahor Drago iz Trbovelj in Dr. Dekleva Josip iz Ljubljane. Rojak Dekleva je pa moral radi otvoritve prvega emigrantskega doma v Ljubljani ostati doma. Zato je nastopil kot edini govornik rojak Pahor iz Trbovelj in nam v svojem zanimivem in lepo podanem referatu govoril o »Razmerju emigrantov in emigrantskih organizacij do domačinov in obratno«. Predavatelj se je v svojem referatu tudi dotaknil stališča emigracije do notranje političnega položaja pa se je v tem smislu vjela živahna debata. Žal pa da je izostalo predavanje rojaka Dekleve, ker bi s tem bilo predavanje rojaka Pahorja popolnoma izpopolnjeno. Izostanek rojaka Dekleve pa bi se lahko izostali, kajti rojak Dekleva bi lahko ustregel želji Celjanov in jim poslal če že sam ni mogel nadomestilo. Vem, da je mnogo poslušalcev prišlo samo radi tega, ker je hotelo vedeti kam se bo emigracija opredelila.

Društvo »Soča« pa lahko smatra ta idejni tečaj za uspeh in bi bilo želeli, da bi se v najkrajšem času izvedlo še predavanje rojaka Dr. Dekleve.

ao.

JUGOSLOVENSKOJ MATICI U ZAGREBU doznala je Zenska sekcija Jugoslovenske Matice u Zagrebu kao doprinos iznos od 1000.— dinara.

G. Ivan Zović, učitelj u Zagrebu, mjesto evijeca na grob svoje blagopokojne majke gdje Antonije rod. Rabar podario je za siromašnu istarsku braću iznos od 50.— dinara. Zahvaljuje se

CDBOR.

VSI SVETI V CELJU

Dne 1. t. m. so se celjski emigranti spomnili naših nesmrtnih junakov Gortana, Bidovca, Valencića, Miloša, Marušića in koroskega borca Habiha.

Na okoliškem pokopališču so člani društva postavili hrastov križ z napisom vseh borcev.

Ves dan so se ustavljale pred križem množice, prižigale svečke in polagale cvetje pod križ tako, da je bil popoldne že ves prostor kod križem posut s cvetjem.

Popoldne so združeni pevski zbori pod vodstvom g. skladatelja Pregla zapeli našim narodnim mučenikom pesem našega rojaka Zorka Prelovca »Oj Doberdoba«. Pred križem pa se niso ustavljali samo emigranti temveč po veliki večini domačini, katerim je član pojasnil pomen križa. V večerni zarji so se bliščali napisi in trnjeva krona simbol mučeništva in junaštva padlih borcev, kateri nas kličejo na delo...

ao.

† JOSIP MIKULIČIĆ

Tivat, 30. okt. 1937. Na dan 5. oktobra o. g. nenadano je ovdje preminuo u 53. godini života, arsenalni majstor i naše zemljak Josip Mikuličić.

Pokojnik je bio rodom iz Pule i član našeg društva kao i član drugih mjesnih nacionalnih udruženja.

Pokojni Mikuličić pokopan je 6. oktobra o. g. u Donjoj Lastvi uz učešće emigranata, predstavnika Kr. Mornarice i velikog broja pučanstva, a do groba nosili su ga njemu potčinjeni radnici kotlarske radione Pomorskog arsenala.

Pokojniku neka bude laka crna zemlja!

† FRANČIŠKA ZAVADLAV

V Podsusedu pri Zagrebu je umrla prejšnji teden ga. Frančiška Zavادلav, mati g. Josipa Zavادلava, vrtarja in znane ga. gojitelja breskev v Podsusedu, v 63. letu starosti po kratki bolezn. L. 1926. se je preselila s sinovoma iz Štandreža pri Gorici v Podsused, kjer se je z veliko marljivostjo lotila gojitve breskev in je v tej stroki žela obilo uspehov. Po svetovni vojni je zgubila soproga in sina, a udarce usode je prenašala junaško in vztrajno ter se posvetila vsa napredku v novi domaćini. Vedno je rada pomagala in nihče ni odšel od nje, da ne bi dobil kruha ali prenočišča. Posebno Primorci se je bodo radi spominjali, to je pokazal tudi njen pogreb. Ob odprtju grobu je v lepem govoru očitil njene lastnosti g. Vižintin Željko ter se poslovil v imenu številnih rojakov od blage pokojnice.

Sorodnikom naše toplo sožalje!

»PICCOLO« IN LJUBLJANSKI »SLOVENE«

POHYVALNO PISANJE TRŽAŠKEGA LISTA O LJUBLJANSKEM DNEVNIKU

Trst, 1. novembra 1937. — (Agis). — »Piccolo« je prinesel 29. oktobra daljši članek, ki ga je posnel po ljubljanskem »Slovenecu«, v katerem se s pohvalno opisujujo vzorne razmere, ki vladajo v Italiji z ozirom na tujski promet in turizmo. Članek je bil napisan o priliki italijansko-jugoslovenskega kongresa za turistične zveze, ki se je vršil pred kratkim v Gorici. »Piccolo« pravi v tej zvezi, da je interesantno na kratko iznesti sodbe, ki jih je prinesel »Slovenec«, razširjeni slovenski list. Poleg tega povdarja, da se je treba »Slovenca« s hvaležnostjo spominjati z ozirom na ugodno poročanje za Italijo o priliki italijansko-jugoslovenske kampanje. Pa tudi sedaj ob dogodbah v Španiji, ko je postavil list na vidno mesto italijansko-stališče v nasprotju z angleško-francoskim o vprašanju prostovoljcev, nava-jajoč pomoč, ki jo je španskim marksistom nudila francosko-ruska koalicija, ne le s prostovolje, ampak tudi z organiziranimi trupami.

Vsekakor je to po dolgem času, če ne že sploh eden prvih pohvalnih izrazov italijanskega časopisja, ki se nanaša na naše časopise.

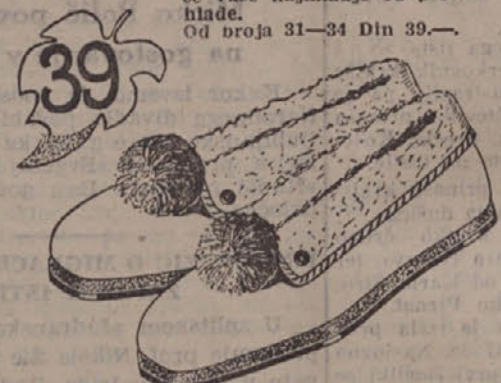
Jesen

7052—57
Kučne papuče za djecu od toplog materijala. Sačuvati ce Vase najmladje od prehlade.
Od broja 31—34 Din 39.—

2625—66155
Ukusne cipele od finog crnog boksa, koje čete nositi vrlo rado. Udobna forma pruža nozi prijetnost i odmor. Prigodno za svaki kaput i kostim.
Košaju samo Din 39.—

7025—44
Kučne papuče od vunenog dubla, izradjene od čiste vune. Zadnji rub im je pojačan, imaju kožni djon i fileani međudjoni. Nenadoknadive u svakoj kući. Izradjene su u raznim bojama i desenima, a košaju samo Din 39.—

193—68822
Jake muške polncipele za strapać, izradjene od govedjeg boksa sa jakim elastičnim djonom.
Košaju samo Din 89.—

4945—64748
Čvrste ženske troteur cipele sa špangom preko rista, od boksa sa kožnim djonom. Domaćima koje su mnogo na nogama vrlo su podesne, jer im je niska peta i komotna forma.
Košaju samo Din 119.—

5927—64927
Elegantne muške cipele četvrtastog oblika, od dobrog telećeg boksa sa kožnim djonom. Izradjujemo ih u crnoj i smeđoj boji.
Košaju samo Din 119.—

Bata

Tumač etnografskoj karti

Etnografska karta Julijske Krajine, Beneške Slovenije i Zadarske pokrajine koju je izdao Publicistički otdjel Saveza, prikazuje hrvatske i slovenske zemlje koje su bile priključene Italiji Rapalskim ugovorom od 1920 i sporazumom od 1924, a uz to i zemlju (Beneška Slovenija i Režija) koja je još 1866 pripala Italiji. Karta je u mjerilu 1:300.000.

Na karti su uz državne granice označene i granice pokrajina, sudskih kotara i općina koncem 1936 godine. Imena općina, gdje je sjedište sudova, ispisana su cijela. Imena mjesta sa sjedištima prefektura označena su velikim slovima. Imena ostalih općina označena su skraćeno. Tumač kratice je u lijevom donjem uglu karte. Tamo su navedeni i talijanski nazivi za te općine.

Površina pojedinih općina obojena je u sedam različitih nijansa od bijele do intenzivno crvene boje u postotcima slovenskih odnosno hrvatskih stanovnika, kao što se to vidi iz tumača u gornjem desnom uglu. Za podlogu je uzet službeni talijanski popis pučanstva iz 1921 god. Jedino su se u općinama gdje je jasno da su ti podaci pogrešni uzimale statistike od 1910 godine. Na taj način su ispravljeni podaci za veći dio općina u puljskoj i zadarskoj pokrajini i podaci u nekim općinama riječke i tršćanske pokrajine.

Na taj način je prikazan odnos između hrvatskog i slovenskog stanovništva s jedne strane i talijanskog, furlanskog, njemačkog i ostalog stanovništva s druge strane. Iz karte se također vidi apsolutan broj sveukupnog stanovništva i apsolutan broj stanovni-

štva raznih narodnosti u pojedinim općinama. Sjedište općine je naime označeno četvorišnim i veličina te četvorce predstavlja apsolutni broj pučanstva općine koncem 1921 god. Za uporedbu služe četvorce na desnoj strani karte koje označuju 100, odnosno 10.000 stanovnika. Onaj dio četvorce koji je obojen crveno prikazuje broj Hrvata i Slovenaca, bijeli dio broj Talijana i Furlana, broj Nijemaca označuje onaj dio četvorce koji je koso iscertan od lijeva na desno, Rumunje obratno, a vodoravne crte prikazuju (u Trstu i Rijeci) stanovništvo drugih narodnosti.

L. C.

Mario Nordio o tal.-jug. odnosima poslije sporazuma

Tršćanski »Piccolo« donio je članak svog glavnog urednika g. Maria Nordia, koji se sada nalazi u Jugoslaviji, o talijansko-jugoslovenskim odnosima poslije sporazuma od 23. marta. Nordio kaže, da kulturni i gospodarski odnosi postaju iz dana u dan tješnji, da se u kazalištima Beograda, Zagreba i Ljubljane daje sve više talijanskih opera i drama, trgovci se sve više interesiraju za talijansku robu, a nekadašnje nepovjerenje je sasvim nestalo. Dotiče se odnosa Jugoslavije i Francuske, pa kaže, da obnova prijateljskog pakta Beograda i Pariza nije u protivnosti s odnosajima Beograda i Rima.

HAPŠENJA NA RIJECI

Rijeka, oktobra 1937. U vezi sa već javljenim hapšenjima na Rijeci je pronađeno oko 40 paklenih strojeva kod raznih uhapšenika. (Sag)

JOŠ JEDNA ŽRTVA

Trst, oktobra 1937. Pred nekoliko dana vratio se je iz Meksika redovito putovalac brodskom linijom Sv. Marko jedan tršćanin, koji je prije dolaska Talijana u naše krajeve bio napustio Trst ukrcavši se kao kormilar na jednom stranom trgovačkom brodu, koji je plovio za Meksiko. U Meksiku se je iskrcio i stalno nastanio stvorivši malo gospodarstvo i prištedivši nešto gotovine vratio se je ovih dana da potraži svoje rođake od kojih već duži niz godina nije dobio nikakvih vijesti. Raspićući se kod kvesture nije mogao da dođe ni do kakvih rezultata. U očajnom stanju ode u jednu gostionicu i tamo se napio. Izašavši u takvom stanju oko jedan sat u noći na ulicu u očaju koji ga je zadesio stao je psovati i proklinjati Mussolinija i Italiju. U tom momentu prolazio je ulicom nekoliko fašističkih omladinaca, koji su dolazili sa jedne zabave u pripitom stanju i čuvši riječi koje je čovjek vikao opkolili su ga i stadoše udarati. Medjutim kako im je napadnuti pružao veliki otpor i u samoobrani izudarao prilično napadače, jedan omladinac je povukao revolver i sa dva metka ubio na mjestu čovjeka. Jedan metak pogodio ga je u prsa, a drugi u čelo. (Sag)

SMRT GRGE MIHALJEVIĆA

Jučer je u Zakladnoj bolnici umro Grga Mihajević rodom iz Medulina u Istri. Uvijek nasmijani i vrlo susretljivi portir Zakladne bolnice, poznat pod imenom Grga, zaklopio je svoje oči daleko od svog rodnog kraja, koji je volio i za kojim je čeznuo. Bio je star 52 godine. Ostavio je ženu i dvoje djece. — Rodbini naše iskreno saučestje!